

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Petri Ridolphini J. C. Nobilis Cortonensis, Patritiiqve
Romani, Ac Protonotarii Apostolici, De ordine procedendi
in Iudiciis in Romana Curia Praxis Recentior**

Ridolfini, Pietro

Coloniae Agrippinae, 1680

Caput IX. De Impedimentis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-99137](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-99137)

- refle ex æquitate, *l. curabit, C. de act. empr. debeat* ab emptore venditori, cui pretium non solvit, abique dd. requisitis *Paul. de Castro*, quia Aequitas non patitur, ut quis habeat rem, & pretium, *Rota dec. 371. n. 1. par. 1. divers. & post Cenc. de censib. decis. 124. n. 5. & laius dec. 13. n. 1. cum sequen. par. 5. recentior, Duran. dec. 34. n. 1. & seq.* ubi quod hæc æquitas habet locum etiam pro rata pretii non soluti, & n. 10. & seqq. ubi quod hoc procedit, etiam si fuerit concessa dilatio ad solvendum, & conventum, quod interim solvatur interesse recompensativum ad eandem quantitatem, ex veteri, & receptori DD. sententia, + secus extra pretium rei emptæ, quia cessat æquitas, *Cavalier. decis. 270. n. 4.* prout
- 279 quando debitum consistit in sola pecunia, quæ non facit fructus, sicut res emptam tuoc fructus non debentur, nisi interveniant requisita *Pauli de Castro*, *Rota in d. Bonon. Dotu 24. Junii 1600. coram bo. mem. Cardinale Lanellotto.*
- 281 Et sicut æquitas, *d. l. curabit*, habet locum in emptore, qui retinet rem & pretium, donec pretium rei sibi venditæ, & traditæ solvatur teneatur ad fructus, quos ex re emptæ percepit, & percipere potuit; sic etiam procedit in venditore, cui pretium fuit solutum, ut ad fructus recompensativos iustos tamen, & verisimiles non excessivos, teneatur, donec rem venditam tradat emptori, *Scacc. de Commere. & Camb. par. 2. quest. 7. ampl. 8. §. 1. n. 171. Rot. decis. 340. n. 5. & seq. par. 1. divers.* Ubi + quod æquitas, *d. l. curabit*, habet locum in omni contractu correlative, tam nominato, quam innominato, *Scaccia d. p. 2. quest. 7. ampliat. 8. §. 1. n. 173.*

SYMMARIUM CAP. IX.

- 1 Reus ob defectum exceptionum, solet se defendere inhibitionibus, & impedimentis.
- 2 Citatio ad exhibendum inhibitiones, & iustificandum ejusque formula, & processus.
- 3 Exequatur, quod obimetur, parie non iustificante impedimenta, & ejus formula.
- 4 Charta dotalis ad impediendam executionem obtineri quomodo possit.
- 5 Charta dotali, vel simili inhibitione ostensa, debet citari pars ad iustificandum, ut possit ad alteriora procedi.
- 6 Citatio ad iustificandum, chartam dotalem, & ejus formula, & processus.
- 7 Charta dotali, & alius impedimentis non iustificatis, obtineatur Exequatur, illa, & quibuscumque non obstantibus.
- 8 Charta dotali iustificata, non potest fieri executio in bonis in ea contentis pro debito viri, sed potest citari mulier ad declarandum.
- 9 Citatio ad declarandum, in quibus bonis viri suas dotes consequi velit, & ejus formula, & processus.
- 10 Mulier, si vult, declarat in quibus bonis viri dotem consequi velit, & quomodo.
- 11 Muliere declarante, in quibus bonis velit consequi dotes, si alia super sunt, potest in eis fieri executio, alias proceditur ad estimationem omnium bonorum viri ad effectum, & c.
- 12 Cautela Angeli, ne fiat executio in bonis, quæ quis possidet, uti propria, vel uti tertius, & ejus formula.
- 13 Citatio ad dicendum contra protestationem, seu cautelam Angeli, ejusque formula, & processus.
- 14 Cautela Angeli tanta est virtus, ut in bonis in ea contentis non possit fieri executio, nisi probetur ex adverso, contenta in ea non esse vera.
- 15 Cautela Angeli, utens tantum post executionem factam, ferè nihil agit, & quare.
- 16 Citatio ad iustificandum cautelam Angeli, ejusque formula, & processus.
- 17 Cautela Angeli utens post executionem, & citatus illam non iustificans, nihil agit, alias secus.
- 18 Cautela Angeli spectata, executio facta est nulla cum inde secutis.
- 19 Citatio ad videndum revocari executionem in spectum Cautela Angeli factam, & ejus formula, & processus.
- 20 In casu quo Cautela Angeli est iustificanda, Heres beneficiatus, debet docere de inventario legitimo, & reddere rationem, ut illa suffragetur.
- 21 Inventarium potest fieri extra iudicium, & apud acta iudicio.
- 22 Citatio ad videndum adiri cum beneficio Inventarii, & inventarium conscribi, ac illius, & inventarii extrajudicialis formula, & n. 23.
- 23 Decretum in inventario potest interponi ante, & post inchoatum, ac etiam post completum inventarium, & quomodo.
- 24 Citatio iudicialis ad videndum adiri cum beneficio inventarii, ac inventarium conscribi in iudicio, ac dicta citationum, & inventarii formula, & processus.
- 25 Inventarii formula, ut plurimum in tribunali A. C. frequentata.
- 26 Ang. in l. à divo Pio §. si super rebus ff. de re jud. tradit cautelam passim in praxi receptam, ne possit fieri executio contra possessorem.
- 27 Executio facta in bonis expressis in protestatione facta ad cautelam Angeli, est nulla.
- 28 Protestatio juxta cautelam Angeli, post factam executionem pro qua præsumitur, non relevat.
- 29 Inventarium non facere, & minus legitime, paria sunt.
- 30 Heres cum beneficio inventarii rite facti non tenetur ultra vires hereditarias.
- 31 Heres sciens se heredem, infra tres menses, & absens infra annum, debet deliberare, an velit adire.
- 32 Heres si statim velit adire, debet postquam, se talem scivit, & adivit, infra 30. dies inventarium incipere, & infra alios 60. illud perficere.
- 33 Tex. in l. fin. §. fin. autem C. de iur. delib. declaratur, ut tempus ad conscribendum inventarium currat à die, quo heres adivit, ex magis communi contra Phanuccium.
- 34 Heredi malitiosè differenti adire currit tempus à die scientie heredi tarsi sibi delate.
- 35 Heredi potenti terminum unius anni à Principe, vel novem mensium, à iudice ad deliberandum, currit tempus à die scientie.
- 36 Ex Bulla Pij IV. heres tenetur deliberare, adire, & inventarium conscribere præsens infra duos menses, absens citra montes infra 4. & ultra montes infra sex menses, à die obitus debitoris.
- 37 Pendente termino ad deliberandum, & inventarium conscribendum, heres non potest molestari.

- 38 Hares, si non opponat de pendentia termini ad deliberandum, & inventarium faciendum, poterit bene iustificari etiam illo pendente.
- 39 Introducta causa discussionis iudex potest consignari facere bona creditoribus, data cautione non obstante pendente a termini ad deliberandum ex Bulla Pij IV.
- 40 In requeantibus celeritatem, ut est exoneratio conscientie, hares potest conveniri pendente termino inventarij.
- 41 Hares conventus actione reali, ut possessor, cogitur, ut quilibet possessor, respondere non obstante pendentia termini inventarij.
- 42 Hares debet apponere in inventario venerabile signum crucis.
- 43 Omnis signum crucis non vitiat inventarium.
- 44 Stante statuto, vel consuetudine quod inventarium ex omissione signi crucis reddatur nullum, illius omnis signum crucis vitiat inventarium.
- 45 Signum crucis apponitur post additionem hereditatis in ipso inventario.
- 46 Inventarium dicitur inchoatum per signum crucis in eo appositum.
- 47 Creditores, & legatarij ad confessionem inventarij sunt citandi pro die, hora & loco certis.
- 48 Inventarium est actus de sui natura extrajudicialis.
- 49 Citatio in extrajudicialibus requiritur pro die & hora certa.
- 50 Creditores, & legatarij certi sunt citandi domi dimissa copia, incerti per affixionem, quod sufficit.
- 51 Citatio contra incertos quandoque fit per proclama, quandoque per contradietas, quandoque per edictum, & non raro per affixionem.
- 52 Citatio unica sufficit tam contra certos, quam contra incertos.
- 53 Confessio inventarij est modici prejudicij.
- 54 Inventarium potest fieri judicialiter apud acta.
- 55 Citatio sine die in actis factis in figura iudicij cadit ad p.d. sicut in extrajudicialibus, & quare.
- 56 In inventario requiritur descriptio bonorum, iurium, & actionum.
- 57 Affixio rerum descriptarum non est de necessitate ponenda in inventario.
- 58 Omisio descriptio bonorum sine dolo, non prejudicat.
- 59 Solemnitates inventarij fuerunt inventa, ne bona hereditaria occultarentur.
- 60 Solemnitates in inventario non sunt necessariae cessante metu dolose occultationis bonorum.
- 61 Inventarium conficere non est necesse, quando cessat presumptio dolose occultationis.
- 62 Omisio dolosa probanda est ab allegante.
- 63 Bona qualitas persone ad doli exclusionem plurimum attenditur.
- 64 Inventarium de bonis stabilibus conficere non est opus, sed sufficit illorum simplex descriptio, & quare.
- 65 Inventarium solenne de mobilibus modici momenti facere non est necesse, & quare.
- 66 Faus in modis non presumitur.
- 67 Magna qualitas persone facit recedere a juris regulis, & statutis.
- 68 Pro statuto de addendo omis, in inventario posita, ex iudici presumptione doli.
- 69 Clausula, & protestatio de addendo omis, operatur, ut inventarium presumatur de omnibus bonis.
- 70 Causa qualibet etiam illegitima excusat a dolo.
- 71 Hares qui dolose aliqua bona describere in inventario omisit, non amittit ejus beneficium, ex communi.
- 72 Hares omittens dolose aliquam rem mobilem describere in inventario, amittit falcidiam, & tenetur ad duplum rei non descripta.
- 73 Haredis subscriptio in inventario est necessaria.
- 74 Inventarium factum apud acta non eget subscriptione haredis.
- 75 Haredis subscriptio de generali consuetudine recepta, & suppletur ex decreto, & presentia iudicis.
- 76 Haredis subscriptio in inventario facta apud acta suppletur ex rogatu notarii.
- 77 Tres testes loco creditorum, & legatariorum absentium in inventario requiruntur.
- 78 Inventarium, quo ad creditores, & legatarios citatos semper valet, etiam sine tribus testibus loco illorum.
- 79 Quoad citatos etiam non presentes decreto, vel confessione inventarij, omnia sunt solemniter gesta.
- 80 Defectus trium testium loco absentium suppletur ex presentia iudicis.
- 81 Decretum iudicis, in inventario requisitum potest interponi, tam in principio, quam post principium, vel in fine illius.
- 82 Inventarium sine decreto iudicis valet, si est factum cum ejus presentia.
- 83 Instrumentum inventarij debet rogari a Notario coram testibus cum expressione loci, in quo actus geritur.
- 84 Inventarium factum apud acta in iudicio non indiget testibus.
- 85 Acta de sui natura extrajudicialia in iudicio facta non indigent testibus, & quare.
- 86 Acta de sui natura extrajudicialia, prout testimentum, confessio urne, & presentatio si fiant in iudicio, non indigent testibus.
- 87 Mobilia, de quibus conficitur inventarium, debent videri a testibus, vel a iudice.
- 88 Stabilia, & mobilia, modici momenti, de quibus fit inventarium, non est necesse videri a testibus, vel a iudice.
- 89 Mobilia a testibus, vel iudice videri non est necesse, stante magna legalitate persona haredis, sed bene stante illius suspitione.
- 90 Bona a testibus, vel iudice videri non est necesse quando inventarium conficitur apud acta, & quare.
- 91 Defectus subscriptionis haredis, & trium testium loco absentium, in inventario apud acta suppletur ex auctoritate & presentia iudicis.
- 92 Defectus enunciationis duorum testium in inventario apud acta ex decreto, auctoritate, & presentia iudicis suppletur quoad citatos.
- 93 Citati ad videndum confisi inventarium non possunt allegare absentiam testium, sicut non citati hoc facere valent.
- 94 Inventarium factum apud acta absque enunciatione testium sine difficultate sustinetur, si ex inspectione aliorum Inventariorum constat in loco adesse huiusmodi stylum.
- 95 Bona inventariata, si adfuit tempus sufficiens praesumantur visa ante perfectionem inventarij.

- 96 Necessaria ad actum validum consiciendum praecessisse, semper censentur.
- 97 Necessaria omnia preparata fuisse, supponendum, antequam deveniretur ad conscriptionem inventarii, si id commodè fieri poterit.
- 98 Inventarium apud acta, preparatis notulis per prius in folio, potest in instanti perfici.
- 99 Haredi a die actus compent, absque iudicis decreto, administratio rerum hereditariorum, & dantur 30. dies ad inchoandum, & alij 60. ad perficiendum inventarium.
- 100 Hares in tempore 90. dierum ad consiciendum inventarium potest plura facere in fraudem creditorum (si malignari velit) absque eo quod testes in eo adhibendi sint de hoc consij.
- 101 Ut inventarium dicatur factum apud acta, quae requirantur.
- 102 Praesentia iudicis semel probata in conscriptione inventarii apud acta, praesumitur continuata usque ad finem.
- 103 Continuata, & adhaerentia censentur ejusdem naturae.
- 104 Prosecutio facit duo conferri unum.
- 105 Continuatio praesumitur cum ejusdem qualitatibus, & retentis isdem terminis.
- 106 Praesentia alicujus in inventario semel probata praesumitur continuata, etiam si illa postmodum non enuncietur.
- 107 Actus praecedens, & illius initium attendi debet ad iudicandam qualitatem sequentis.
- 108 Si prosecutio habet necessariam consequentiam a principio, attenditur principium.
- 109 Actus de sui naturae extrajudicialis factus in iudicio, iudice praesente, vel mandante, non requirit testes ad sui validitatem.
- 110 Ea nosse facimus, quibus nostram auctoritatem impartimur.
- 111 Obligatio facta iudice mandante dicitur facta, apud acta, a si iudex fuisse praesens.
- 112 Prosecutio, & executio in omnibus tribuitur mandanti.
- 113 Praesumendum in dubio pro validitate actus, & inventarii.
- 114 Praesumptio est unica circa omnia, ut omnia in inventario praesumantur rite gesta.
- 115 Praesumptio pro validitate actus praesertur ceteris.
- 116 Rota decis. 72. par. 2. divers. procedit quando iudex mandavit fieri inventarium cum omnibus solemnitatibus juris, & fuit factum sine illis, alias secus.
- 117 Rota decis. 72. par. 2. divers. procedit in inventario extrajudiciali, quod non fuit ceptum, nec prosecutum coram iudice, sed coram solo Notario per viam instrumenti.
- 118 Subscriptio heredis, in inventario facta apud acta, non requiritur.
- 119 Mandatum iudicis non dicitur factum in figura iudicij, nisi citatis citandis.
- 120 Creditores citati in inventarii conscriptione, non possunt allegare absentiam.
- 121 Inventarium ceptum, & prosecutum, apud acta citatis citandis, non indiget enunciatione testimonij.
- 122 Decisiones Rota 72. par. 2. divers. & Romana fructuum dotis, coram bon. mem. Seleucien. procedant in isdem terminis.
- 123 Inventarium factum apud acta citatis citandis, ex sola iudicis praesentia semel enunciata, potest sustineri.
- 124 Scrupulose solemnitates, & subtilitates DD. in materia inventarii recesserunt ab aula.
- 125 Inventarium hodie, quomodo sufficit consistere, ut valeat.
- 126 In foro Ecclesiastico, & in terris Ecclesiae in materia inventarii magis ipsa veritas, quam scrupulosa subtilitas attenditur.
- 127 In terris Ecclesiae videtur servanda in conscriptione inventarii illa iustitia naturalis, ne bona surripiantur.
- 128 Ius canonicum simpliciter approbavit conscriptionem inventarii.
- 129 Solemnitas subtilis, quae in conscriptione inventarii requiritur de iure civili, non requiritur de iure canonico.
- 130 Sacri canones amplectuntur simplicitatem, & veritatem, rejecta subtilitate juris.
- 131 Si hereditas non potest aliqua tergiversatione celari, cessat praesumptio legis super subtilitate, etiam ubi servatur ius civile.
- 132 Vbi constat de veritate, cessat introductio inventarii.
- 133 Veritas, quod alia bona non exierint, probatur per inventarium executoris, & per simplicem descriptionem.
- 134 Descriptio facta ab usufructuario prodest proprietario.
- 135 Inventarium factum ab uno prodest alteri.
- 136 Mens legis inventarii est, ne creditores, & legatarii damnum sentiant ob heredis malignitatem.
- 137 Forma legis impleta per aequipollens, menti legis magis, quam verbis inserviendum.
- 138 Forma impleta per aequipollens satisfactum forma dicitur, praesertim si causa est iusta.
- 139 Si aequipollens subauditur, forma dicitur adimpleta.
- 140 Decretum iudicis supplet defectum solemnitatum in inventario.
- 141 Ius civile Romanorum in urbe ortum ibidem observatur sic jubente statuto.
- 142 Solemnitates in inventario, quae sint necessariae in curia Capitolina.
- 143 Solemnitates in inventario sufficit adhibuisse, quando illud fuit inchoatum per appositionem signi crucis.
- 144 Solemnitates de stylo loci solitas, sufficit in inventario adhibere.
- 145 Stylus circa solemnitates inventarii inducitur per decennium.
- 146 Stylus conscribendi inventarium, redditur notorius ex inspectione aliorum inventariorum.
- 147 Ex attestationibus Curialium, & Notariorum.
- 148 Inventaria cum pluribus solemnitatibus ostenderent, non est satis, nisi probetur alia inventaria fuisse invalida a sine illis.
- 149 Stylus conscribendi inventarium non est formiter probandus cum suis equisitis.
- 150 Stylus, & leges alicujus fori debent attendi, si de validitate actuum in eo factorum disceptetur.

- 181 *Stylum loci in confectione invent. observatum nolle astendere, est absurdum omnino vitandum.*
- 182 *Heres haredi beneficiati gaudet beneficio inventarij confectioni a primo haredi, ne teneatur ultra vires hareditarias primi defuncti, & num. 155.*
- 183 *Statutum Cortonen. aufert beneficium inventarii, non tamen clericis, & religiosis, & eorum haredibus.*
- 184 *Inventarium conservat haredem in eo statu, in quo erat ante aditionem, ac si non adivisset.*
- 185 *Haredes conficiente inventarium hareditas dicitur jacens.*
- 186 *Clericatus probatur ex literis testimonialibus ordinarij.*
- 187 *Statutum corrigens jus commune, est strictissime interpretandum.*
- 188 *Statutum reducens ad jus commune est latissime interpretandum.*
- 189 *Sufficit simpliciter docere de qualitate requisita a statu ut illius defectio sit locus.*
- 190 *Quali possessio clericatus transfert onus probandi contrarium in adversarium.*
- 191 *Sola quasi possessio clericatus sufficit, quoad privilegium fori.*
- 192 *Omni die certa diei in citatione ad videndum consiciendum inventarium, reddit inventarium nullum.*
- 193 *Allegans tenetur concludenter probare suam intentionis fundamentum, etiam si consistat in negativa.*
- 194 *Standum est relationi Nantii dicentis, se citasse personam inter eum cedulis, nisi contrarium probetur.*
- 195 *Non probat hoc esse, quod ab hoc contigit abesse.*
- 196 *Presumitur pro actis factis a persona in judicium peractis, & pro decreto iudicis.*
- 197 *Citatio presumitur facta cum omnibus requisitis iustitiamibus, & ad diem certam, praesertim si illius virtute emanavit iudicis decretum.*
- 198 *Citatio sine die intelligitur ad primam diem.*
- 199 *Calienlis distinctio consil. 254. n. 3. lib. 2. communiter reprobatur.*
- 200 *Citatio sine termino valet, & citatus debet comparere, quamprimum potest.*
- 201 *Citatio pro singulis diebus, & huius sustinetur per paucos dies, & pro toto termino probatorio.*
- 202 *Iudex non impartitur officium suum, nisi petenti.*
- 203 *Inventarium factum in apud acta cum iudicis decreto, sustinetur sine subscriptione testium, & paratum.*
- 204 *Inventarium dicitur factum apud acta, quando hares ad id comparuit coram iudice sedente pro tribunali, & iudex decretum interposuit.*
- 205 *Decreti iudicis interpositio per se necesse arguit ejus presentiam.*
- 206 *Inventarium, in quo deficiunt testes, si est factum secundum stylum loci, sustinetur.*
- 207 *Inventaria cum solemnitatibus estendere non sufficiunt nisi doceatur, inventaria facta sine illis fuisse invalida.*
- 208 *Decretum a iudice tam in principio, quam in fine inventarij, valet interponi potest.*
- 209 *Subscriptio haredis in inventario facto apud acta, & cum decreto iudicis, non est necessaria.*
- 210 *Decretum 72. par. 2. diversimodum in quibus terminis procedat, & num. seq.*
- 211 *Inventaria facta diverso modo non probant stylum, secus si sunt facta eodem modo.*
- 212 *Creditor exigens ab haredes beneficiati ad bonum computum sui crediti, censetur inventarium approbasse, si in illius confectione fuerat citatus.*
- 213 *Dolus eliditur ex etate decrepita, & bona qualitate persona, & debet clare probari.*
- 214 *Presumitur contra eum, qui diffult impugnare inventarium mortui haredis, & post decennium.*
- 215 *Iuris articuli excusant partes ab expensis iudicij.*
- 216 *Restitutio in integrum ad inventarium omisum, consiciendum datur ex iusta causa, etiam majori.*
- 217 *Restitutio in integrum datur ad inventarium non rite factum supplendum, seu de novo consiciendum.*
- 218 *Restitutio beneficium est transmissibile ad haredes tam minorum, quam majorum.*
- 219 *Lato est iusta causa restitutionis in integrum.*
- 220 *Probabili aliqua ignorantia concurrere debet in maiore pro iusta causa, ut illi datur restitutio in integrum.*
- 221 *Error facti alieni, de quo quis non habuit notitiam, prebet iustam causam restitutionis in integrum.*
- 222 *Error communis facit ius.*
- 223 *Error juris valde dubij ad instar ignorantie facti prebet iustam causam restitutionis in integrum.*
- 224 *Restitutio in integrum ad consiciendum novum inventarium ex clausula generali, etiam maioribus conceditur.*
- 225 *Lesio filij in acceptando simpliciter hareditatem patris, probatur ex confessione creditorum ipsius Patris, & in quo consistat lesio.*
- 226 *Iusta causa restitutionis in integrum est legitima ignorantia, sine qua illa non datur majori.*
- 227 *Statutum Pisanum disponens haredem ad eundem cum beneficio inventarij non tenet servare in eo solemnitates juris, non habet locum in haredes pupillo, sed contrarium, num. 199.*
- 228 *Ignorantia articuli valde dubij, aequiparatur ignorantie facti, ut sit satis ad obtinendam restitutionem in integrum.*
- 229 *Satis dicitur fieri per pupillum, quod sit per tutorem ejus personam representantem.*
- 230 *Statuta etiam correctoria recipiunt interpretationem a iure communi.*
- 231 *Pronomen, ipse, est personatissimum.*
- 232 *Inventarium potest consci per procuratorem specialem.*
- 233 *Inventarium confectum a tutore nomine pupilli, ei suffragatur.*
- 234 *Pupillus non debet esse deterioris conditionis maiore, & adulto.*
- 235 *Legitime ignorans meretur restitutionem in integrum postquam civitid, quod ante nesciebat.*
- 236 *Quadrenniium ad petendam restitutionem in integrum non currit, nisi a de scientie.*
- 237 *Scientia non probatur ex confessione dubia, quae non facit probatoris gradum.*
- 238 *Inventarium factum a matre iurice nomine pupilli, potest dici factum ab ipso pupillo.*
- 239 *Confessio sub nube colligenda debet ad consuetudinem commodum intelligi.*
- 240 *Re non in egra cessat remedium restitutionis ad faciendam novum inventarium.*

- 211 Alienans bona fide substantias defuncti non excluditur à beneficio restitutionis ad faciendum inventarium redditu creditoribus ratione.
- 212 Qui tenetur aliqua bona precise alteri relaxare adempta per alienationem facultate relaxandi excluditur à beneficio restitutionis ad faciendum inventarium, alias secus.
- 213 Heres beneficiatus est verè Dominus rerum hereditariarum, in cuius arbitrio est, satisfacere creditoribus, vel ex rebus, vel ex rerum pretio.

De impedimentis. Pars
Prima. Cap. I X.

Solet sapè reus, quando exceptiones ab eo oppositæ non sufficiunt ad mandati expeditionem impediendam se tueri inhibitionibus, & aliis impedimentis; ideo si ipse huiusmodi impedimentis se defendit, vel de hoc verisimiliter dubitatur, potest citari hoc modo, videlicet.

A. C. N.

- 2 Citetur NN. ex adverso principalis, ad exhibendum quascunque inhibitiones, significationes, Cartas dotales, Moratorias, Quinquennales, Nongravetur, & alia quæcunque impedimenta, si habet, & iustificandum, alias videndum illa moderari, & mandari exequi mandatum, illis, & aliis quibuscunque non obstantibus, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

Intimatur NN. ex adverso principalis, qualiter Dominus mandavit exequi mandatum, quibuscunque non obstantibus, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 3 Et elapsa prima die juridica post executam intimationem, si pars adversa non iustificat dicta impedimenta, obtinetur Exequatur à tergo mandati, tenoris sequentis.

De mandato Illustrissimi, & Reverendissimi D. A. C. seu R. P. D. NN. eius in civilibus locum tenentis, & ad instantiam NN. retrospecti Exequatur retrospectum mandatum pro summa in eo contenta, & expensis, ac pro aliis Julii quatuor cum dimidio, pro expensis presentis Exequatur, Inhibitionibus, Nongravetur, & aliis impedimentis quibuscunque non obstantibus, quia dicto NN. citato, & intimato, Illustriss. Dominus ita mandavit, hac die &c.

N. Notarius, Loc. † Sigilli. N. Locum.

- 4 Aliquando debitor ad impediendam executionem producit inhibitionem, seu cartam dotalem suæ uxoris, vel quid simile, hoc modo, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. facto, per compulsam produxit Cartam dotalem NN. suæ uxoris cum in-

hibitione NN. iudicis NN. per acta NN. prout in folio tenoris &c. Et protestatus fuit non exequi aliquod assertum mandatum in bonis, de quibus in dicta inhibitione, sit mentio, attento quod sunt oblata pro restitutione d. dotis, & nihil fieri, nisi d. NN. citata pro omni &c. ac servatis servandis, & verificatis verificandis, alias &c.

- 5 Ubi cumque igitur opponitur præfata vel alia similis inhibitiō, sive producat a debitore sive ab illius uxore in actis ante expeditum mandatum, sive præsentetur, & ostendatur Executori, quando vigore mandati expediti ad executionem faciendam perrexit, semper antequam ad ulteriora procedatur, & antequam fiat executio, erit mulier citanda, ut infra videlicet.

A. C. N.

- 6 Citetur NN. ex adverso principalis, pro omni suo prætenso iure, & interesse, quatenus &c. ad iustificandum præsentam Cartam dotalem, & inhibitionem, alias videndum declarari, illam non afficere, & mandari exequi mandatum quibuscunque non obstantibus, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principalis, pro omni &c. quatenus &c. qualiter Dominus mandavit exequi mandatum, quibuscunque non obstantibus, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

- 7 Et si elapsa prima die juridica post intimationem executam, Carta dotalis, seu inhibitiō iustificata non fuerit, obtinebitur Exequatur, & poterit exequi mandatum, non obstante d. Carta dotali, prout etiam exequi potest, ut supra, citatis citandis, quibuscunque inhibitionibus, & impedimentis non iustificatis non obstantibus.

- 8 Si verò Carta dotalis fuerit iustificata per instrumenti dotalis productionem, aut alias legitimè, non poterit in bonis in ea contentis fieri executio pro debito viri, sed poterit citari mulier ut infra, videlicet.

A. C. N.

- 9 Citetur NN. pro omni &c. quatenus &c. ad declarandum in quibus bonis sui viri velit consequi suas dotes, alias videndum mandari exequi mandatum contra bona dicti eius viri, quibuscunque non obstantibus, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Petiit, & obtinuit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. ex adverso principalis, pro omni &c. quatenus &c. qualiter D. mandavit exequi mandatum contra bona NN. eius viri, quibuscunque non obstantibus, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

io Ex.

- 10 Exadverso Mulier potest declarare, ut infra, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. Procurator NN. & declaravit dictam ejus principalem velle consequi suas dotes super domo NN. cum omnibus mobilibus in ea existentibus, & etiam super vinea NN. Item super pradio, seu casali NN. Item super censu NN. ideo protestatus fuit non exequi aliquod mandatum relaxatum contra NN. super dictis bonis, alias de nullitate &c.

- 11 Et tunc si adsint alia bona, ultra ea, super quibus mulier declaravit velle retinere, & consequi suas dotes, poterit super illis fieri executio mandati: sed si non adsint alia bona, tunc erit necesse devenire ad electionem peritorum, juxta superius tradita hac eadem *par. 1. c. 8. lit. G.* Et ad estimationem omnium bonorum viri, ad hoc ut detracta dote, possit super bonis, quae supererunt exequi mandatum.

Cautela Angeli.

- 12 Ad impediendum ne fiat executio in propriis bonis, si mandatum fuit relaxatum contra bona hereditaria alicujus, vel contra aliquem heredem cum beneficio legis, & inventarii, fuit *A per Angelum* adinventum celebris cautela, *A* quae quotidie observatur in practica, vulgo *cautela Angeli* nuncupata, cujus virtute ne fiat executio in iis bonis, quae quis possidet uti propria, vel uti tertius, fieri solet in actis hac protestatio, videlicet.

Pro NN. contra NN.

In officio NN. & dixit se possidere uti propria infra scripta bona videlicet (*hic inferatur tenor bonorum cum suis vocabulis, ac certis finibus, & demonstrationibus*) Ideo protestatus fuit ne super illis fiat aliqua executio, occasione pratenfi mandati relaxati contra NN. (*seu contra bona hereditaria NN.*) ad vulgatam praxim, & cautelam *Angeli*, & nihil contra ea innovari, ac nihil fieri, nisi servatis de jure servandis, & verificatis verificandis, alias de nullitate, omni &c.

- 13 Et ne adversarius de praemissis valeat ignorantiam allegare, est citandus ad dicendum contra d. protestationem, hoc modo, videlicet.

A. C. N.

Citetur NN. exadverso principalis pro omni &c. quatenus &c. ad dicendum contra protestationem, requisitionem, & interpellationem, necnon videndum illam admitti, & mandari afficere, ad p. d. Instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. repetit protestationem hodie in Broliardo factam, & petit, & obtinuit, ut supra admitti si, & in quantum, & mandari afficere, prout de jure omni &c.

- 14 Hujus cautela & protestationis tanta est vis, & efficacia, ut contra eum, qui illa usus est, & bona in ea contenta non possit ad ulteriora procedi in executione mandati, nec via executiva, nisi exadverso contrarium probetur, quod scilicet contenta in ea non sint vera, & in jure non subsistant.

- 15 Ceterum, nisi quis dicta cautela usus fuerit ante executionem mandati, parum sibi prode-

rit, si illa post factam executionem utatur, nam cum tunc pro executione *B* praesumatur, est dicta cautela ab urente justificanda, & ob id qui illa usus fuit, poterit citari hoc modo, videlicet.

A. C. N.

- 16 Citetur NN. exadverso principalis, ad justificandum pratenfam protestationem, & cautelam *Angeli*, alias videndum declarari illam non afficere, & decretum necessarium, & opportunum fieri, & interponi, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

Decretum.

NN. Perit, & obtrinit, ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimatur NN. exadverso principali, qualiter D. declaravit asseritam cautelam *Angeli* non afficere, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

- 17 Et si dicta cautela non fuerit justificata, elapsa prima die juridica, post executam intimationem, poterit ad ulteriora procedi in executione facta: si vero fuerit justificata, non poterit in illis bonis, quae quis uti tertius vel uti propria, vel alio jure possidet, ad ulteriorem procedi executionem, nec contra illum qui dicta cautela usus est, agi executive, nisi in forma camerae, aut alia forma executiva esset ad id obligatus.

- 18 Quod si quis non obstante protestatione, & cautela, de qua supra, mandatum nihilominus in bonis in ea contentis exequi fecerit, executio facta post protestationem erit nulla, cum omnibus inde secutis, & poterit citari ad videndum eam revocari hoc modo, videlicet.

A. C. N.

- 19 Citetur NN. exadverso principalis, ad videndum revocari executionem nulliter, & indebite factam contra cautelam *Angeli* in bonis per instantem possessis, cum omnibus inde secutis, & in expensis condemnari, ad p. d. instante NN. principali, sive &c.

Decretum.

N. Notarius.

NN. Perit, & obtrinit ut supra, nisi ad p. d. cum intimatione, omni &c.

A. C. N.

Intimetur NN. exadverso principali, qualiter Dominus revocavit executionem, & alias prout in actis, instante NN. principali, sive &c.

N. Notarius.

- 20 Præstendens autem, se heredem cum beneficio legis, & inventarii, in causa quo *Cautela Angeli* est, ut supra, justificanda, tenetur inventarium legitime factum exhibere C, & ulterius citatus de inventarii rationem reddere, juxta superius tradita *cap. 8. lit. R.* alias ei non suffragaretur.

- 21 Potest inventarium rite, & recte fieri, tam extrajudicialiter, quam judicialiter. Si quis velit illud valide conficere extrajudicialiter, poterit citare interesse habentes, & illud conficere, ut infra, videlicet.

A. C. N.

- 22 Intimetur infra scriptis, & omnibus, & singulis aliis

aliis, sua quomodolibet interesse putantibus, habentibus, vel precedentibus in hereditate, & bonis q. NN. pro omni &c. qualiter obiit q. NN. & illius hereditas fuit ex testamento (seu ab intestato) delata infra scripto instanti, qui illam intendit adire cum beneficio legis, & inventarii, cum protestatione quod non intendit, de proprio in aliquo teneri ultra vires hereditarias; ideo citentur iidem ad comparandum die NN. hora NN. in domo NN. coram Domino, &c. ad videndum, instantem per Dominum admitti ad d. aditionem cum beneficio legis, & inventarii, & per eundem sic admittum d. hereditatem cum d. beneficio adiri, inventariumque bonorum d. q. confici, & confici mandari (vel, inventariumque bonorum d. q. NN. inchoari & mandari perfici) aliaque fieri in premissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna, & quodcumque decretum de super necessarium, & opportunum fieri, & interponi, ad d. diem NN. & horas singulas, instante NN. nomine, de quo in actis, live &c.

N. Notarius,

NN. assertus creditor q. NN.

NN. assertus legatarius q. NN.

Qua citatione executi contra legatarios, & creditores certos, domi dimissa copia, contra incertos vero, vel per contradictas, per edictum publicum, vel per affixionem ad valvas curiarum, & in acie Campi Florae, juxta superius tradita hac eadem par. 1. cap. 3. & 4. die, & hora de qua citatione, una cum iudice, & Notario ad locum designatum accedat, & adeat, & inventarium conficiat, ut infra videlicet.

In Dei nomine Amen. Anno &c. Constitutus coram NN. iudice &c. sedente &c. meq. Notario & testibus infra scriptis, NN. eidem Iudici exposuit, sibi delatam fuisse hereditatem q. NN. ab intestato (vel ex testamento rogato pro acta NN. die NN.) & dubitans de viribus d. hereditatis, nolens in ea se incaute immiscere, deliberavit illam adire, prout in termino citationis pro hac die, & hora executae contra interesse habentes, prout in ea, quam mihi Notario consignavit, praesenti instrumenti inferendam, tenoris &c. Accusata illorum contumacia, petit, & obtinuit a d. Iudice ipsum instantem admitti ad d. aditionem hereditatis d. q. NN. cum beneficio legis, & inventarii. Qui sic admittus adivit d. hereditatem q. NN. cum beneficio legis, & inventarii, & non aliter, nec alio modo &c. Et petit, ut in d. citatione, omni &c.

23 Hic advertendum est, quod decretum iudicis potest in inventario interponi tripliciter, videlicet ante inchoatum inventarium, post inchoatum inventarium, & post completum inventarium.

Ante inchoatum inventarium iudex potest decretum suum interponere, ut infra videlicet.

Ex tunc illustrissimus Dominus sedens &c. mandavit d. inventarium confici, & alia fieri juxta petita, de, ac super quibus omnibus, & singulis, ad majus robur, & cautelam, suum decretum, & auctoritatem, qua in hac parte fingitur, interposuit, supplendo defectus si qui for-

san essent, non solum, ut supra, sed & omni alio meliori modo &c.

Et tunc conficiatur inventarium, videlicet.

Successive eodem die d. NN. incipiendo inventarium praefatum, Ven. Signum Crucis ejus propria manu apposuit, ut infra, videlicet.

† NN. manu propria fuerunt reperta, & in hereditate d. q. NN. infra scripta bona, videlicet.

Inventario delli beni del q. NN. ritrovati nella sua heredità. Prima nella Casa di sua habitatione, nella sala, sei sedie di corame &c. Et sic de singulis.

Si protello, e protesta il d. NN. che se alcuni delli beni descritti nel d. inventario, non si dovevano descrivere, si habbiano per non descritti, e se beni di sorte alcuna li fossero donati descrivere nel detto inventario, e non vi fossero descritti, si habbiano per descritti, si come si protello, e protesta volerli descrivere subito, che di ella havera certa notizia, e così, non solo come sopra, ma in ogni altro miglior modo &c.

Deinde haeres subscribat ut infra videlicet.

Jo NN. haerede del q. NN. con beneficio di Legge, e d' inventario, affermo di haver fatto il sopradetto inventario delli beni del q. NN. con buona fede, e senza fraude alcuna, & in fede &c. mano propria.

Deinde adhibeantur tres testes loco creditorum, & legatariorum absentium, qui subscribant, videlicet.

Jo NN. fui testimonio a quanto di sopra in luogo delli creditori, e legatarii assenti, & affermo d. inventario delli beni ritrovati nell' heredità del q. NN. esser fatto con buona fede, e senza fraude alcuna, & in fede &c. mano propria. Et sic de singulis.

Tandem Notarius, adhibitis aliis duobus testibus, coram illis publice inventarium, videlicet.

Acta fuerunt omnia, & singula supra scripta, in urbe in Regione NN. in domo NN. juxta bona NN. praesentibus ibidem NN. & NN. testibus ad praemissa omnia, & singula vocatis habitis, & rogatis.

Ego NN. Notarius publicus &c. de praemissis rogatus, in fidem &c. manu propria.

Post inchoatum vero inventarium, quando citatio fuit facta ad videndum illud inchoari, & mandari perfici ut supra, haeres potest adire, & iudex decretum interponere, ut infra videlicet.

NN. adivit hereditatem d. q. NN. cum beneficio legis, & inventarii, & non alias, alter, vel alio modo &c. Et d. inventarium incipiendo, Ven. Signum Crucis ejus manu propria apposuit, ut infra, videlicet. † NN. manu propria, & petit, ut supra in citatione omni &c.

Et tunc illustrissimus Dominus sedens, visis &c. praedicta admittit si, & in quantum &c. Et mandavit d. inventarium perfici, & alia fieri juxta petita, de, ac super quibus omnibus, & singulis, ad majus robur, & cautelam, suum decretum, & auctoritatem, qua in hac parte fingitur.

fungitur, interposuit, supplendo defectus si qui forsan essent &c. non solum, ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

Quando verò decretum interponitur in fine inventarii, potest adiri hereditas, & decretum interponi, ut infra videlicet.

NN. adivit hereditatem d. NN. cum beneficio legis, & inventarii, & non aliter, nec alio modo &c. & petiit, ut supra in citatione, omni &c.

Ex tunc Illustrissimus D. mandavit d. inventarium confici (vel perfici) omni &c.

Completo inventario heres potest petere, & iudex decretum interponere, ut infra, videlicet.

Super quibus omnibus, & singulis d. NN. heres cum beneficio legis, & inventarii q. NN. petiit per d. D. iudicem suum decretum, & auctoritatem interponi, & pronunciari, d. inventarium fuisse legitime factum, non solum ut supra, sed omni &c.

Ex tunc Illustrissimus Dominus, de & super omnibus, & singulis præmissis, suum decretum, & auctoritatem, qua fungitur in hac parte, interposuit, & d. inventarium legitime factum, prout esse de jure debet, pronunciavit, supplendo defectus, si qui forsan essent &c. non solum præmissis, sed omni alio meliori modo, &c.

24 Si verò quis voluerit inventarium valide conficere judicialiter in iudicio apud acta, & non extrajudicialiter per viam instrumenti, ut supra, poterit citare interesse habentes, adire, & conficere inventarium, ut infra, videlicet.

A. C. N.

Intimatur omnibus, & singulis infra scriptis, & aliis quibuscumque, sua quomodolibet inter esse putantibus, vel habentibus, vel pretenduntibus in hereditate, & boni q. NN. pro omni &c. Quod obijt q. NN. & illius hereditas fuit ex testamento (seu ab intestato) delata infra scripto instanti, qui illam adire intendit cum beneficio legis, & inventarii, cum protestatione quod non intendit de proprio in aliquo teneri ultra vires hereditatis. Ideo citentur iidem ad videndum, instantem per Dominum admitti ad d. aditionem cum beneficio legis, & inventarii, & per eundem, sic admissum, d. hereditatem cum d. beneficio adiri, inventariumque bonorum d. q. NN. confici, & confici mandari (vel, inventariumque bonorum d. q. NN. inchoari & perfici mandari) & alia fieri in præmissis, & circa ea quomodolibet necessaria, & opportuna, & quodcumque decretum de super necesse sit, & opportuno fieri, & interponi, ad p. d. instante NN. nomine, de quo in actis, sive &c.

N. Notarius.

NN. assertus creditor q. NN.

NN. assertus legatarius q. NN.

Executa citatione, ut supra, tam contra legatarios, & creditores certos, quam contra incertos, obtrinetur decretum, videlicet.

NN. habita noticia de hereditate q. NN. sibi delata ab intestato (vel ex testamento rogato per acta NN. die NN. cum quo decessit) & nolit in ea se incaute immiscere, illam delibera-

vit adire, prout, accusata contumacia dd. citatorum, adivit cum beneficio legis, & inventarii, & non alias, nec alio modo, & petiit, & obtinuit, ut supra, omni meliori modo &c. ac suppleri defectus, si qui forsan essent, omni &c.

Successive coram Domino, meque etc. eadem die fuit confectum d. inventarium, et inceptum ad d. NN. herede, Signo Ven. Crucis ejus manu præmissis, videlicet. † NN. manu propria, et repertum, in hereditate d. q. NN. adesse infra scripta bona, prout in sequenti folio per NN. heredem productis, tenoris, videlicet. Tenor folii.

Inventario delli beni, mobili, immobili, se-moventi, debiti, & crediti ritrovati nell' heredita del q. NN. Prima nella Casa di sua solita habitatione Nella sala, seicabelli di noce etc. & sic de singulis &c.

Et protestatus fuit solemniter d. NN. heres d. NN. cum beneficio legis, et inventarii, quod si aliqua bona, ex descriptis in supradicto inventario, non essent apponenda, habeantur pro non appositis, et si aliqua alia bona, ultra superius descripta, essent in eo apponenda, habeantur pro appositis, prout illa apponere velle protestatus fuit, statim atque de illis certam notitiam habuerit, & ita &c. non solum, ut supra, sed omni alio meliori modo &c.

Et licet testes in actis judicialibus, non sint necessarii, si quis nihilominus ex abundanti illos in inventario adhibere voluerit, poterit Notarius subdere post dictam protestationem.

Et hæc præsentibus NN. & NN. testibus ad præmissa omnia, & singula vocatis habitis, atque rogatis.

Ego NN. Notarius actuarius de præmissis rogatus, in finem manu propria &c.

Si verò citatio fuerit facta ad videndum inchoari inventarium, et illud mandari perfici, ut supra, poterit heres adire, et inventarium inchoare, & iudex decretum interponere, ut infra, videlicet.

NN. habita noticia, ut dixit de hereditate q. NN. sibi ab intestato vel ex testamento ultima, cum quo decessit, rogato pro acta NN. die NN. delata, nolens in ea se incaute immiscere, deliberavit illam adire, prout, accusata supradictorum citatorum contumacia, adivit cum beneficio legis, & inventarii, & non alias, aliter, nec alio modo &c. Et incipiendo d. inventarium apposuit signum Ven. Crucis ejus manu propria, videlicet. † NN. manu propria, & petiit, & obtinuit, ut supra, ac suppleri defectus, si qui forsan essent, non solum præmissis, sed omni alio meliori modo &c.

Successive eadem die incontinenti coram D. meq. etc. prosequendo confectionem inventarii ceptam, fuit inventum in hereditate d. q. NN. adesse bona descripta in sequenti folio, quod d. NN. heres cum beneficio legis, & inventarii facto produxit, tenoris &c.

Inventario delli beni &c. cum protestatione solenni, de addendo omnia, & aliis, de quibus supra proxime dictum fuit.

Si verò quis maluerit decretum iudicis apponi post d. protestationem, et completum inven-

Inventarium, poterit adire, & petere, & Judex Decretum interponere, ut infra, videlicet.

NN. adivit hereditatem q. NN. sibi ab intestato (vel ex Testamento rogato per acta NN. die NN.) delatam cum beneficio legis, & inventarii, & non aliter, nec alio modo, &c. Et petiit ut supra, omni, &c.

Ex tunc Dominus mandavit dictum inventarium confici, omni, &c.

Vel.

NN. adivit hereditatem q. NN. sibi ab intestato (vel ex Testamento rogato per acta NN.) delatam, cum beneficio legis, & inventarii, & incepit dictum inventarium a Venerabili signo Crucis, ejus manu premissis, videlicet. † NN. manu propria, &c. & petiit, ut supra, omni, &c.

Ex tunc Illustrissimus D. mandavit dictum inventarium perfici, omni, &c.

Completo inventario, & apposita protestatione de addendo omissa, de qua supra, hæres poterit petere, ut infra videlicet.

De ac super quibus omnibus, & singulis premissis d. NN. hæres prefatus petiit per D. Judicem suum Decretum, & auctoritatem interponi, pronunciando d. inventarium esse legitime factum, cum suppletionem defectuum, si qui forsan essent, omni, &c.

Ex tunc D. sedens, &c. Visis, &c. de ac super omnibus, & singulis premissis suum Decretum & auctoritatem, qua in hac parte fingitur, interposuit, & d. inventarium esse legitime factum pronunciavit, suppleendo defectus, si qui forsan essent, non solum ut supra, sed omni alio meliori modo, &c.

Ergo N. Notarius a Curia de premissis rogatus in fidem, &c. manu propria, &c.

25 Formula inventarii, ut plurimum in Tribunali A.C. frequentata.

In Dei Nomine Amen, Die N. Anni N. Indictione N. Pontificatus N. Anno N.

Coram R. P. D. NN. A. C. in civilibus Locumtenente, Romanaeque Curiae, &c. Judice ordinario, & competente, pro Tribunali sedente &c. in domo suae solitae habit. &c. hora audientiae, ut moris est, ad jura reddenda, &c. & causas patrum, hinc inde colligantur, audientia cognoscenda, deciden. sineque debito determinando, meque Notario, &c. ac Testibus infra scriptis, praesens, & personaliter constitutus.

NN. in Romana Curia, & NN. hæres NN. Procurator, prout de ejus mandato procurator, cui per Chirographum ab eodem NN. suo principali, ut apparet, subscriptum, quod mihi &c. consignavit, tenoris, &c. Et d. Reverendiss. D. Locumtenentis pro Tribunali, ut supra sedentis, &c. exposuit NN. de mense NN. anni NN. seu &c. sicut Altissimo placuit, in Civitate NN. ex hac ad meliorem vitam migrasse, condito prius per ipsum testamentum, in quo ejus heredem universalem instituit d. NN. per acta NN. sub die NN. anni NN. seu, &c.

Et propterea hereditatem ejusdem NN. ad ipsum NN. ejus principalem ex d. testamento delatam esse, ipsumque ejus principalem de viribus, ac debitis, & creditis hereditatis praedictae non esse informatum, adeo ne ipso ullo unquam

tempore de ejus proprio, & ultra vires hereditarias teneatur praesentis creditoribus supra dictae hereditatis, nec molestari possit, consulit d. hæreditate cum beneficio Legis, & inventarii adire & acceptare deliberavit.

Quare citatis per Sanctiss. D. N. Papae Curiores NN. & NN. & aliis descriptis in citatione de super executi pro die, & hora supra dictis, omnibusque aliis, etc. Creditoribus d. NN. si qui sint, necnon NN. et aliis ab Urbe absentibus, prout in citatione supra dicta, et alia citatione per audientiam literarum contradictarum, quas mihi, etc. consignavit, tenoris, etc. quibus advenientibus, volens d. nomine praemissorum executionem obtinere.

Hinc igitur est, quod coram d. Reverendiss. D. Locumtenente, et Judice, meque, etc. prefatus NN. nomine quo supra, factis relationibus d. citationis, illisque receptis, accusavit contumaciam omnium, et singulorum citatorum non comparentium, et petiit, et obtinuit a praedicto Reverendiss. D. Judice, d. NN. admitti ad additionem dictae hereditatis NN. cum beneficio Legis et inventarii. Qui d. nomine admissus protestatus fuit d. ejus principale, nolle teneri prorsus in aliquo, nisi dumtaxat pro viribus dictae hereditatis, ac propterea illam ex nunc adivit cum d. beneficio legis, et inventarii eodemque beneficio omnino uti velle, et frui declaravit, et cum eo d. hereditatem habere intendit, et adire, et non alias, aliter, nec alio modo, etc. Et tunc premissis Ven. signo Sanctissimae Crucis ejus manu factae inventarium omnium, et singulorum d. hereditatis bonorum inchoavit, promittens d. nomine illud continuare et perficere, et in eo describere fideliter omnia, et singula bona ad d. hereditatem spectantia, et quomodolibet apponenda, ut infra videlicet.

Inventario delli beni ritrovati nell'heredità del q. NN. Una Casa posta, &c. in d. Casa nella sala, dodici sedie di coramè usate etc. et sic de singulis.

Protestans d. NN. eodem nomine, quod si aliqua bona in inventario apposita fuerint, quae apponenda non sunt, pro non apposis habere intendit, et similiter, si quae non fuerint apposita, quae venirent apponenda, cum primum ad ejus notitiam devenierint, praesenti inventario fideliter, et legaliter describi, adnotari, et addi facere curabit, premissis, et omni alio meliori modo, etc.

Super quibus omnibus, et singulis premissis tamquam ritè, rectè, et legitime gestis, et factis, causa, ut asserit, cognita, ipse Reverendiss. D. Judex, ut supra pro Tribunali sedens, suam sui que officii supra dicti auctoritatem pariter, et Decretum interponendum fore, et esse duxit, et interposuit, suppleendo, etc. non solum etc. sed etiam omni alio, etc. rogans &c.

Actum Roma in domo solitae habitationis dicti Reverendissimi D. Locumtenentis in regione N. praesentibus NN. et NN. Testibus, etc.

Observationes.

- A** Ngelus de Perusio in l. à Divo Pio § si super rebus. n. 1. ff. de re jud. scribit, quod si possidens aliqua bona suspicatur, ne alius petat executionem sententiae super rebus à se possessis, protestari debet in actis coram Iudice contra Victorem, ne faciat aliquam executionem, vel novitatem super illis, quia suae sunt vel à se possessae, & tunc super eis executio fieri non poterit, & ita quotidie practicatur; Hanc Angeli cautelam refert, & sequitur Jo. de Imol. in d. l. à Divo Pio, § si super rebus. num. 1. versic. & ex hac glossa, & ibi f. as. nu. 9. versic. ex ista glossa, Alex. nu. 5. & Castren. nu. 2. ff. de re jud. Bald. in l. ob Maritorum. n. 5. C. ne Uxor pro Marit. Greg. dec. 2. n. 2. qua decis. est etiam impressa apud Salust. Tiber. in Prax. lib. 3. post cap. 17.
- 27** Et ob id, si de facto fuerit post d. protestationem in bonis in ea expressis facta executio, erit contrario imperio, uti nulla, revocanda, Ang. in dicta l. à Divo Pio § si super rebus. num. 1. ubi quod haec est iusta petitio, & debet super ea procedi summarie, ut pater in litera, & quod executio facta pendente d. protestatione sit nulla, & ideo revocanda, tradit etiam f. as. in d. § si super rebus, n. 9. & ibi Alex. etiam n. 9. Bald. in d. l. ob Maritorum n. 5. Gregor. d. decis. 2. n. 2.
- B** Postquam executio est facta, dicta Cautela seu protestatio non relevat, quia pro executione praesumitur, quod sit rite, & recte facta, l. ab ea, in secundo responsa, ff. de probat. lib. 2. C. de Offic. civil. jud. Surd. decis. 106. Rot. dec. 293. numer. 6. par. 1. recent. Buratt. decis. 277. num. 9. adeo quod neganti validitatem incumbit onus probandi, Rot. d. decis. 293. num. 6. & seq. par. 1. recent. & ita in terminis d. cautelae Angeli passim observat Praxis.
- C** Inventarium ad hoc ut suffragetur, debet esse legitime factum, cum aliis paria sint Inventarium non facere, & minus legitime facere, l. fin. § si verò postea quàm, in fin. C. de iur. delib. § si verò postea non fuerit, in Auth. de Hæred. & Falc. Nat. conf. 574. numer. 6. & seq. lib. 3. Menoch. conf. 471 numer. 19. Greg. decis. 496. num. 2. & ibi Beltram. lit. A.
- 30** Si verò fuerit legitime factum, praeservat hæredem in eo statu, in quo erat ante aditam hæreditatem, adeo quod non teneatur satisfacere Creditoribus, & legatariis Defuncti ultra vires hæreditarias, l. fin. § & si praefatam, & ibi DD. C. de iur. delib. Menoch. conf. 178. numer. 15. Buratt. decis. 521. numer. 9. & decis. 395. Rota decis. 331. numer. 1. par. 5. recent. Ferentill. ad Buratt. decis. 154. numer. 8. & decis. 395. numer. 5.
- Ad hoc autem, ut inventarium sit rite, & recte factum, plura requiruntur.
- 31** Primò, quod hæres infra tres menses, à die quo sciverit se esse hæredem, & si fuerit absens, infra annum à die mortis Testatoris, vel ejus, de cuius hæreditate agitur, deliberet, an velit adire,

l. fin. § similique modo, & § fin. autem à locis C. de iur. delib. vel si non putet sibi deliberationem huiusmodi necessariam, sed statim adeat hæreditatem, vel sese immisceat, infra triginta dies à die quo, ut supra, sciverit sibi delatam hæreditatem, & adiverit computandos, inventarium incipiat, & infra alios sexaginta dies perficiat, l. fin. § fin. autem dubius, ubi glossa in verbo delatum, & in § si verò postquam, C. de iur. delib. Socc. l. un. conf. 19. n. 20. lib. 3. ubi de magis communi opinione testatur Cavaler. decis. 310. n. 6.

33 Et licet Phanucc. de invent. par. 1. numer. 4. & seqq. istam opinionem acriter reprehendat, ex quo textus, ut ipse asserit, est clarissimus, in d. § fin. autem dubius quod d. tempus incipit currere à die scientiae, non à die aditae, nihilominus quicquid dicat Phanucc. velior videtur opinio magis communis, nam textus in d. § fin. autem dubius, loquitur cum praesupposito, quod quis nolit uti termino ad deliberandum, sed statim adeat à die scientiae, & sic, licet dicat inventarium infra triginta dies, post delatam hæreditatem numerandos inchoandum, debet intelligi retentis iisdem terminis, in casu in quo hæres adivit, statim atque scivit, hæreditatem sibi fuisse delatam, absque aliqua dilatione ad deliberandum, ibi, non putet sibi necessariam deliberationem, sed adeat hæreditatem, & ob id textus non est ita clarus, ut dicit Phanucc. ita ut non possit à subsequenti § si verò postquam & à Glossa, magis communiter recepta suppleri & declarari.

Nec dicatur cum Fachin. contr. lib. 4. cap. 35. textum in d. § si verò, non loqui de tempore, à quo initium sumere debet inventarii confectio: quia contrarium est verius, & innuunt, si rectè ponderentur singula verba illius textus, ibi, si verò postquam adierint, inventarium facere dissulerint, & datum jam à nobis tempus ad inventarii confectioem effluxerint.

Hæc tamen magis communis opinio non prodit.

34 Primò, quando hæres malitiosè differt adire hæreditatem, quia tunc sibi currit tempus à die scientiae delatae hæreditatis, Bart. & DD. in d. l. fin. § fin. autem dubius, & ibi Adden. ad glossa in verbo, delatam, C. de iur. delib. Rolan. de invent. par. 3. q. 2. n. 6. cum aliis allegatis per Phanucc. d. par. 3. n. 3. vers. Bart. & sequentes.

35 Secundò non procedit, quando hæres petit terminum unius anni à Principe, vel novem mensium à Iudice, ad deliberandum, juxta text. in d. l. fin. § sed quia quidam, C. de iur. delib. quia tunc pariter tempus ad inventarium conficiendum currit à die scientiae, Glossa in d. § sed quia quidam, in verbo, ut beneficio. Rolan. de invent. d. par. 3. q. 1. 2. n. 1. post Corn. in d. l. fin. § fin. autem hoc aliquid n. 12. & seqq. C. de iur. delib. quia tunc perinde est, ac si ab initio Hæres adisset, ut per Glossa in d. § sed quia, in verbo, ut beneficio.

36 Ceterum vigore Bullae Pii IV. super reformat. sign. Inst. quæ est ejus const. 84. Cum inter. 3. & à die obitus, secum. ant. impress. Hæres tenetur deliberare, hæreditatem adire, & inventarium conficere, praesens infra duos menses, absens citra mon-

- montes infra quatuor, & Absens ultra Montes, infra sex menses, à die obitus Debitoris, *Salust. Tiber. in Prax. lib. 1. c. 5. §. n. 1. & seqq.*
- 37 Pendente tamen termino, ut supra, dato ad deliberandum, & competente ad Inventarium conficiendum, non potest Hæres à Creditoribus, & Legatariis molestari. *l. fin. §. nonne. & §. & si præsaram C. de jur. delib. Pius IV. d. constit. 84. §. causa discussionum. & §. seq. Salust. Tiber. d. lib. 1. c. 5. §. n. 7. & seqq. & n. 13. in fin.*
- 38 Sed Primò hoc non procedit, si Hæres hanc exceptionem non opponat, *Salust. Tiber. d. lib. 1. cap. 5. §. n. 7.*
- 39 Secundò non procedit stante d. *Bulla Pii IV. in §. & interim*, nam illius virtute, si fuerit introducta causa discussionis, interim Judex potest consignari facere bona Debitoris Creditoribus liquidis, data tamen cautione idonea de restituendo prioribus, & potioribus, & contribuendo æqualibus.
- 40 Tertiò non procedit in his quæ concernunt exonerationem Conscientie, aut celebrationem Missarum pro anima Testatoris, nam hæc celebrationem requirunt, ne Anima illius detrimentum patiatur, & ob id Hæres in hoc casu potest conveniri etiam pendente tempore Inventarii, *Burratt. decis. 1. 44. n. 1. & decis. 395. n. 1.*
- 41 Quartò non procedit, quando Hæres non conveniretur, ut Hæres, sed actione reali vel hypothecaria, ut quilibet possessor, nam tunc Hæres cogeretur, ut quilibet possessor, respondere, *Franc. decis. 352. n. 4. & seq.*
- 42 Secundò, Ad Inventarium ritè & rectè conficiendum requiritur, quod in eo apponatur ab Hærede venerabile signum Crucis, *l. fin. §. fin. autem dubius. vers. subscriptionem ibi. Venerabili signo Crucis antea manu Hæredis præposito, C. de jur. delib.*
- 43 Sed cum appositio signi Crucis sit modica solemnitas, ejus omisso non vitaret Inventarium, *Bart. in l. fin. §. cum igitur n. 3. in fin. ubi dicit, Omnes ita tenere, C. de jur. delib. §. fin. in prin. n. 4. vers. 7. requiritur, ubi de communi, C. de jur. delib. Rot. decis. 72. n. 12. par. 2. divers. Cavalier. decis. 558. n. 3.*
- 44 Hoc tamen non procederet, si in loco, in quo fit Inventarium, esset Statutum, vel Consuetudo, quod signum Crucis in Inventario omninò apponeretur, aliàs Inventarium non subsisteret, nam si consuetudo esset legitime inducta, & ita sæpius judicatum & obtentum, quod Inventarium, sine signo Crucis factum, esset invalidum, in contradictorio Judicio, juxta tradita per *Bart. & DD. in l. de quibus ff. de Leg. utique omisso signi Crucis in hoc casu vitaret Inventarium.*
- 45 Apponitur autem signum Crucis in ipso Inventario post additionem Hæreditatis, non autem in ipsa additione, quia in ea non requiritur, sed bene in Inventario, *l. fin. §. cum igitur, vers.*
- 46 *Venerabile signum Crucis, C. de jur. delib. Unde t Inventarium dicitur inchoatum per signum Crucis in eo appositum, Montic. post tract. de Invent. in l. fin. n. 60. C. de jur. delib. Mantie. decis. 185. n. 1.*
- 47 Tertiò requiritur, quod Legatarii, & Creditores citentur ad diem, horam, & locum cer-

- tum, *l. aut qui aliter §. 1. ff. quod vi aut clam. Montic. de Invent. §. septimo principaliter n. 15. & seq. Rolan. de Invent. par. 3. cap. 23. Phanuc. de Invent. par. 4. n. 18. Abb. conf. 73. num. 7. lib. 2. Card. Tusc. conclus. 349. n. 5. Theaur. quæst. 77. n. 22. Sal. Tib. lib. 1. c. 5. §. n. 6.*
- 48 Nam Inventarium est actus de sui natura extrajudicialis, *Bald. in l. final. §. cum igitur n. 13. C. de jur. delib. Rolan. de Invent. par. 3. c. 22. Rot. decis. 331. n. 4. par. 5. recent. Et in extrajudicialibus t requiritur citatio pro die, & hora certa, Alex. conf. 33. viso n. 9. lib. 6. cum aliis allegatis supra cap. 8. lit. G. vers. quimind.*
- 50 Sufficit tamen quod Legatarii, & Creditores certi citentur domi dimissa copia, Incerti verò per affixionem, *§. fin. in l. fin. in prin. vers. 5. requiritur, C. de jur. delib. Montic. de Invent. §. 7. principaliter n. 16. Rolan. de Invent. par. 3. c. 22. & cap. 23*
- 51 *Cavalier. decis. 508. n. 2. Quinimò citatio contra Incertos aliquando fit per Proclama, quod sufficit contra eos, etiam si sit generalis, Bart. in l. 3. §. si causa ff. de bonor. poss. Boccac. de Remiss. c. 10. n. 68. vers. & citatio, ubi loquitur in terminis. Aliquando verò fit per Contradictas, interdum per Edictum publicum, & non raro per Affixionem,*
- 52 *Salust. Tiber. in Prax. d. cap. 55. n. 5. Et unica t citatio sufficit, tam contra certos quàm contra Incertos, Montic. de Invent. d. §. 7. n. 17. Rolan. de Invent. d. par. 3. cap. 21. Put. decis. 266. n. 4. & seqq. in*
- 53 *correct. lib. 3. ubi sub n. 7. dicit, quod confectio t Inventarii est actus modici præjudicii.*
- 54 Potest tamen Inventarium t fieri etiam judicialiter in Judicio apud Acta, citatis Creditoribus, & Legatariis coram Judice sedente in loco sui soliti Tribunalis, *Guid. Pap. de Invent. num. 23. Rolan. de Invent. par. 3. c. 5. §. 1. ad fin. Rot. decis. 72. n. 38. par. 2. divers. Quo casu t citatio sustineretur etiam sine die, nam tunc citatio sine die intelligitur ad p. d. Boccac. de Remiss. cap. 10. nu. 68. Put. decis. 19. de Jud. cum aliis cumulatis supra hac eadem par. 1. cap. 2. lit. B. Et rationem diversitatis inter citationem judicialem, & extrajudicialem reddit Jo. de Imol. in l. qui ante Calendas num. 3. vers. quia potest dici, ff. de verb. oblig. quia videlicet citatio judicialis magis arctat, cum fiat autoritate judicis, qui præsumitur velle expedire actum, quàm citus poterit, cum hoc spectet ad ejus Officium, unde si fiat hæc citatio sine die, non inducit perpetuam servitutem, & sic cessat absurdum, At locus est in citatione extrajudiciali, de qua in l. aut qui aliter §. 1. ff. quod vi, aut clam. hæc enim fit autoritate Partis, quæ non præsumitur velle expedire actum cum primùm poterit, cum id pendeat à mera ipsius voluntate, & ideo sine die, non valet tamquam omninò incerta, & inducens perpetuam servitutem.*
- 56 Quartò requiritur descriptio bonorum omnium, cum sui demonstrationibus, & finibus, nec non eam Jurium & Actionum, seu creditorum, *l. si qui intra 4. C. de bon. Proscr. Montic. de Invent. d. §. 7. principaliter, numer. 48. vers. undecimo. Phanuc. de Invent. d. par. 3. num. 1. & n. 30. & seq. vers. quartum requisitum, Rolan. conf. 73. num. 43. & seq. lib. 2. Nat. conf. 574. n. 2. & seq. & conf. 575*

- 57 n. 4, & seq. Non tamen est $\dagger$ necesse in Inventario apponere estimationem rerum descriptarum, Phanuc. d. par. 3, num. 31, in fin. ubi quod ita servatur.
- 58 Sed quando non fuerunt in Inventario descripta omnia bona, sat est quod omisso non fuerit dolosa, Calcan. conf. 92, & seq. Dec. conf. 663, n. 11, Honded. conf. 13, n. 15, & seqq. lib. 1, Surd. decif. 222, n. 10, & n. 13, Rot. decif. 199, n. 1 post cons. crim. Farin. lib. 2, & dec. 747, nu. 4, par. 2, recent. Mant. decif. 256, n. 5, Greg. decif. 169, n. 3, Caval. decif. 508, n. 7, vers. tota difficultas, Rot. decif. 331, n. 2, & n. 21, par. 5, recent. Duran. decif. 387 la prima, n. 4.
- 59 Si quidem solemnitates Inventarii fuerunt introductæ, ne scilicet bona Hereditaria ab Heredibus occultarentur, Bart. conf. 154, n. 3, lib. 1, Bald. conf. 63, lib. 3, Mant. de Invent. d. §. septimo, n. 27, Phanuc. de Invent. par. 7, n. 27, Duran. decif. 387, la prima, n. 17, & 39.
- 60 Et hinc est, quod cessante metu, & præsumptione dolosæ occultationis, non est necesse in Inventario solemnitates adhibere, Laderch. 1. mol. conf. 25, n. 20, Crav. conf. 1, pro Genero n. 476 Decian. conf. 85, n. 53, lib. 5, Rot. decif. 199, n. 1 post cons. crim. Farin. lib. 2, Durand. dec. 387, num. 18.
- 61 Quinimò $\dagger$ d. præsumptione doli cessante, nec ipsum Inventarium solemniter conficere necesse est, Fel. inc. Quanto n. 3, in fin. vers. & hinc est, de præsumpt. Duran. d. dec. 387, n. 17.
- 62 Alleganti verò $\dagger$ omissionem esse dolosam, incumbit onus id exactissime probandi, l. dolum C. de dol. mal. l. quoties, §. qui dolo ff. de probat. c. asserit mibi gladium, de præsumpt. Rot. decif. 199, nu. 11, post cons. crim. Farin. lib. 2, & decif. 774, nu. 4, par. 2, recent. Greg. decif. 169, nu. 1, & seqq. Duran. d. decif. 387, la prima n. 23, & seqq. Gratian. discept. 998, n. 12.
- 63 Ad exclusionem $\dagger$ autem doli plurimum attenditur. Primò bona qualitas personæ, Phanuc. de Invent. par. 3, nu. 49, in fin. Menoch. præsumpt. 3, n. 28, lib. 5, Surd. decif. 222, in fin. Duran. d. decif. 387, la prima nu. 19, Rot. Flor. in Cortonen. Inventarii 30. Junii 1643, coram Excell. D. meo Canossa.
- 64 Secundò, si Hereditas $\dagger$ consistat in bonis stabilibus, quæ occultari non possunt, & de per se omnibus patent, quia cum tunc cesset timor dolosæ occultationis, nec Inventarium de illis conficere necesse est, sed sufficit simplex descriptio sine solemnitate, l. 2, C. quan. & quibus lib. 10, Bald. conf. 383, n. 5, lib. 1, & conf. 265, in prin. lib. 3, Rot. d. decif. 199, n. 1 post cons. crim. Farin. lib. 2, Greg. d. decif. 169, n. 8, Duran. d. decif. 387 n. 17, & n. 21.
- 65 Tertio $\dagger$ si Hereditas consistat in mobilibus modici momenti, nam occultatio in modicis non præsumitur, & idè nec de eis solemniter Inventarium conficere necesse est, sed sufficit simplex descriptio, Bald. d. conf. 265, in prin. lib. 3, Cum regula sit, $\dagger$ quod in modicis non præsumitur fraus, l. cum hi §. modus ff. de Transac. Oltrad. conf. 162, circa fin. vers. unde modicitas, maxime stante magna legalitate personæ Heredis, nam magna $\dagger$ personæ legalitas facit recedere Juris regulis, & Statutis, $\dagger$ as. in l. jubemus,

n. 10, cum seqq. C. de Jud. Card. Tuse. lit. l. concl. 32, per tot. cum aliis supra allegatis.

Quarto $\dagger$ doli, ejusque præsumptio omnino excluditur, quando in Inventario fuit apposta clausula, & protestatio de addendo omissa, statim atque ad notitiam pervenerint, nam hæc clausula est exclusiva doli, Dec. conf. 633, nu. 11, Rot. de Invent. par. 4, tit. 3, §. quid si Hæres, n. 7, fol. mihi 104, Salut. Tiber. in Prax. lib. 1, c. 55, nu. 10, Surd. d. decif. 222, nu. 21, & seqq. Rot. decif. 747, la prima, num. 4, par. 2, recent. Greg. dec. 169, num. 4, & ibi Beltramin. n. 12, Quinimò $\dagger$ stante d. clausula, Inventarium præsumitur de omnibus bonis prout esse debet, Bal. in l. fin. §. cum igitur, nu. 8 C. de Jur. delib. & alii, quos refert, & sequitur Bursat. decif. 254, n. 8.

Quinto quæcumque causa etiam illegitima excusat a dolo, Rot. Janu. dec. 35, n. 3, vers. & ex his pater. An autem Hæres, qui dolose in Inventario aliqua bona describere omisit, si de hoc appareat, amittit beneficium Inventarii, est opinio controversa, sed communis conclusio est, ut illud non amittat Rot. decif. 72, n. 8, & seq. par.

72 2, divers. Puniret tamen duplici pœna, nam amittit Falcidiam, §. hinc nobis vers. sancimus, ubi Glos. in verbo forte, & Bart. n. 4, in Auth. de Hæred. & Falcid. Montic. de Invent. §. 2, videamus, n. 3, fol. 16, & tenetur ad duplum rei, quam dolose describere omisit, rex. est in l. fin. §. licentia, vers. illo videlicet observando, C. de Jur. delib. Castren. in d. l. fin. §. cum igitur, num. 5, C. de Jur. delib. Montic. de Invent. d. §. secundo videamus, num. 3, & seq. fol. 16, Rot. Janu. decif. 35, n. 3, ubi quoad hoc non procedit in stabilibus, in quibus non potest committi fraus.

Quinto ad validitatem Inventarii $\dagger$ requiritur subscriptio Hæredis, & quod si Hæres nescit scribere, adhibeat alium Notarium, ultra eum, qui de Inventario rogatur, qui pro eo subscribat, l. fin. §. si autem dubius, vers. subscriptionem C. de Jur. delib. Rot. de Invent. par. 3, cap. 47, & cap. 48, & c. 49, Montic. de Invent. §. septimo principaliter, n. 56, vers. 13, Phanuc. de Invent. par. 3, n. 66, & n. 68, Rot. dec. 72, n. 9, p. 2, divers.

Sed hoc procedit in Inventario extrajudiciali, secus est in Inventario facto apud Acta Judici, Rolan. de Invent. p. 3, c. 51, Bald. conf. 147, n. 2, lib. 4, Seraph. decif. 371, n. 2, Rot. dec. 597, n. 1, par.

75 4, recent. Et quod hæc $\dagger$ solemnitas subscriptionis Hæredis sit nimis scrupulosa subtilitas, & de generali consuetudine non servetur, tradit Caval. dec. 584, n. 4, & seq. & quod suppleatur ex Decretis, & præsentia Judicis, dixit Rot. in Romana Domus, seu Census de Caravasciniis 22. Junii 1609, coram bo. me. Penia, & quod $\dagger$ illa non requiratur, ex quo perfectio Inventarii facta apud Acta satis certa redditur ex rogatu Notarii, tradit Rot. decif. 331, n. 17, par. 5, recent. ubi plures cumulat auctoritates.

Sextò requiritur, quod adhibeantur tres Testes bonæ conditionis, & famæ, loco Creditorum & Legatariorum absentium, Phanuc. de Invent. par. 3, n. 4, Rot. decif. 72, n. 6, p. 2, divers. ubi de communi, Ferentill. ad Bursat. decif. 750, n. 7.

Sed isti tres Testes non sunt necessarii quoad Legatarios, & Creditores citatos, nam ipsi non pos.

- possunt allegare absentiam testium, sed quoad eos actus semper valet, Phauuc. de invent. d. p. 3. n. 17. Rol. de invent. par. 3. c. 37. n. 6. in fin. f. asin l. fin. in prin. num. 5. C. de iur. delib. Bald. conf. 265. n. 2. versponamus lib. 3. Rota d. dec. 199. n. 7. post conf. Farin. lib. 2. Coccin. dec. 151. n. 7. Buratt. dec. 750. n. 7. post med. vers. & ideo Rota dec. 331. n. 19. par. 5. recent. Etenim ¶ quoad citatos omnia sunt solenniter gesta, Bald. in Auth. si omnes, nu. 12. vers. ex hoc ergo infero, C. si Min. ab her. se abst. in. d. conf. 265. n. 2. Marches. de commiss. rest. integ. par. 2. § 3. n. 164. f. 186. secun. nov. impr. etiam si citati non fuerint praesentes Decreto, vel Inventari confecti-
oni, Vant. de nullit. defect. cit. n. 17. Marches. ubi sup. d. § 3. n. 164.
- 79 Utterius ¶ defectus dd. trium testium sup-
pletur ex autoritate, & praesentia Iudicis, Bald. d. conf. 147. n. 2. lib. 4. cum aliis, quos refert, & se-
quitur Rota in his terminis in d. Romana Cen-
sus de Caravassibus 22 Junii 1609. coram bon. me-
mor. Penia, quam refert, & sequitur Rot. d. dec. 331
n. 13. par. 5. recent.
- 80 Septimo requiritur ¶ Decretum Iudicis, qui
sive expresse, sive tacite, & virtualiter intro-
ducat, haeredem cum beneficio legis, & inven-
tarii esse ad hereditatem adeundam admitten-
dum, Rota d. dec. 331. num. 6. par. 5. recent. quod
quidem Decretum potest apponi, tam ante
quam post inchoatum Inventarium, & tam in
principio, quam in fine illius, Rota d. dec. 331. n. 7.
par. 5. recent. Rota Florentina in d. Cortonen. In-
ventarii 30 Junii 1643.
- 81 Valet ¶ tamen Inventarium factum in praesentia
Iudicis, ut fuit dictum in eadem Romana
census de Caravassibus 22 Junii 1609. coram bon.
mem. Penia, quam sic intelligit Rota in Romana
fructuum dotis 2 Aprilis 1618. coram bon. mem. Ar-
chiepisc. Seleucien. ut refert Rota d. dec. 331. n. 13. par.
5. recent.
- 82 Octavo requiritur ¶ quod Instrumentum
Inventarii rogetur, & publicetur a Notario pu-
blico, cum appositione loci, in quo actus ge-
ritur, coram duobus testibus, l. fin. §. fin. autem
dubius, C. de iur. delib. Montic. de inven. d. §. septimus
principaliter n. 27. vers. Sexid sunt testes, & nu. 62.
Rolan. de Invent. par. 3. cap. 17. & cap. 18. Phauuc. de
Invent. par. 3. n. 7. Alex. post Bart. Bald. & Ang. in d.
l. fin. in princ. n. 7. C. de iur. delib. Stat. conf. 214. n. 13.
& seq.
- 83 Sed ¶ si Inventarium fiat apud acta coram
Iudice sedente in loco sui soliti tribunalis, & sic
judicialiter in iudicio, citatis interesse habenti-
bus, valebit, etiam in eo non enunciatis testibus,
quorum enunciatione Acta iudicii non indi-
gent, DD. in cap. quoniam contra, de probat. Alex.
conf. 13. n. 8. lib. 1. Rota dec. 15. n. 1. & seq. par. 3. divers.
lib. 3. Greg. dec. 453. n. 6.
- 84 Quod ¶ procedit etiam in actis de sui natu-
ra extrajudicialibus; nam si fiant in iudicio co-
ram Iudice pro tribunali sedente, valent, &
probant sine testium enunciatione ad instar a-
ctorum judicialium, ex identitate rationis pro-
pter auctoritatem, videlicet iudiciariam, & ca-
lorem iudicii, ac multitudinem testium, quae a-
pud Acta Iudice sedente semper adest, l. sancti-
mus, & l. omnium, & ibi Fulgos. quem sequitur

- Castr. n. 3. C. de testam. l. in donat. ubi Alberic. de com-
muni testat. C. de donat. cum aliis cumulatis per
Aret. in d. cap. quoniam contra, n. 28. & seq. de prob.
quem ibi sequuntur Felyn. n. 12. vers. contrar. Be-
ro. num. 79. vers. sed distinguendum, Dec. n. 78. in fin.
vers. Concludendo, Lanfr. n. 27. ubi loquitur et-
iam in donatione, & sic in actu extrajudiciali,
allegando text. in d. l. de donation. & de communi
testatur Ferret. in repet. d. cap. Quoniam contra, nu.
33. & seq. de probat. Bolog. ad Anan. conf. 85. num. 4.
ubi loquitur de libris censuilibus Mandos. ad
Lap. alleg. 81. in verbo Quoniam contra, post med.
Bald. conf. 147. n. 2. vers. Item quia, lib. 4. Magdal. de
num. rest. in testam. requirit, ubi ¶ loquitur in limi-
libus terminis testamenti facti apud acta par. 1.
cap. 25. num. 1. & seqq. Put. dec. 26. lib. 2. in corr. ff.
ubi quod hanc opinionem alias secuta est Rota;
Coccin. dec. 354. n. 9. & seq. ubi loquitur de con-
fectione Utraque, qui actus est extrajudicialis, Ca-
valer. dec. 28. num. 3. loquitur de praesentatione,
quae regulariter est actus extrajudicialis, Gonzal.
in annot. contra nullit. & attent. num. 14. & seq.
Duran. dec. 86. num. 3. par. 1. & ob id non substi-
tuit sine testibus, ut dixit Rota in Mediolan. furis
patron. coram bon. mem. Cardinale Blanchetto,
quam refert Cavaler. d. dec. 28. num. 1. & nihilo-
minus si fiat coram Iudice pro tribunali seden-
te, & sic in forma iudicii non sunt in ea necessa-
rii testes, ut fuit decisum coram bon. mem. Card.
Cavalerio d. dec. 28. n. 3.
- 87 Non ¶ requiritur ¶ quod bona mobilia, de
quibus conficitur Inventarium, fuerint visa per
testes, vel per Iudicem, ad exclusionem praes-
umptionis fraudis in haerede, Phauuc. de Invent.
par. 3. n. 73.
- 88 Sed hoc primo non procedit ¶ in immobili-
bus, in quibus non potest committi fraus, Mon-
tic. de Invent. §. septimo principaliter, n. 51. vers. Ce-
terum, Duran. d. dec. 307. la prima, n. 21. cum aliis
supra allegatis, n. 6. & n. 67.
- Secundo non procedit ¶ in mobilibus mo-
dici momenti, Montic. de Invent. d. §. septimo prin-
cipaliter, n. 51. cum nec in modicis fraus praesu-
matur, l. Cum hi, §. Modus ff. de transact. cum aliis
supra allegatis, supra, num. 65.
- 89 Tercio non procedit ¶ stante magna legali-
tate personae haeredis, sed bene stante illius su-
spicione, Montic. de Invent. d. §. sept. princip. n. 51.
cum aliis allegatis, num. 61. & 67.
- 90 Quarto non procedit ¶ in Inventario facto
apud acta, quia illud caret omni suspitione ob
calorem iudicii, multitudinem personarum, &
copiam testium, quae adest apud acta iudicii,
Iudice sedente pro tribunali, & facit quodam-
modo notorium, & rem certam, claram, & ma-
nifestam, unde per consequens omnis fraus re-
manet penitus exclusa, l. Omnium, C. de testam.
Honded. conf. 28. n. 29. lib. 2. Cavaler. d. dec. 28. n. 3.
ubi de communi, cum aliis supra cumulatis nu.
84. & seqq.
- 91 Et certe, si defectus subscriptionis haeredis,
neque etiam deficientia trium testium fide di-
gnorum, bonae opinionis, & famae, stabilia pos-
sidentium loco creditorum, & legatariorum
absentium adhibendorum, suppletur, in Inven-
tario facto apud acta, ex decreto, seu auctoritate,
te, &

- & præsentia Judicis, *Guid. Pap. de form. Invent. n. 3.* quem refert, & sequitur *Rolan. à Vall. de Invent. quest. 117. & qu. 118. Bald. conf. 147. n. 2. & seq. lib. 4.* quem etiam sequuntur *Rolan. ubi supra, Seraph. 371. num. 2. & seq. & Rot. in Romana domus, seu census de Caravascinus 22. Junii 1699. coram bon. mem. Penia*, ubi alias decisiones cumulat;
92. ¶ utique ex præmissis multò magis suppleri debet simplex enunciatio duorum testium, qui in Inventario extrajudiciali à Notario describi solent, cum hic sit longè minor defectus quoad citatos, quàm sit defectus dictorum trium testium, quoad absentes non citatos, ac subscriptionis eorum, arg. *Auth. multò magis C. de sacrosanct. Eccles.*
93. Si quidem ¶ quoad citatos Inventarium semper valer, & quoad eos omnia sunt solemniter gesta, nec ipsi possunt allegare absentiam testium, ex cumularis supra, num. 78. & seqq. quod secus est, quoad absentes non citatos,
94. Hoc ¶ autem multò magis, & sine ulla prorsus difficultate procedit, ubi adest, & ex inspectione aliquorum aliorum Inventariorum probatur consuetudo conficiendi hujusmodi genus Inventarii apud acta Iudicialia, absque aliquorum testium enunciatione, *Guid. Pap. de form. confic. Invent. n. 23. Rota Florentina in d. Cor-tonen. Inventarii 30 Junii 1643.*
95. Ceterum bona inventariata, stante Judicis Decreto, præsumuntur visa per prius ante confessionem, seu perfectionem Inventarii, pro cuius validitate semper præsumitur, etiam si hæc solemnitas non fuerit in eo enunciata, dummodo intervenit tempus sufficiens, ita ut potuerit ad perficiendum inventarium fieri reditus, *Seraph. dec. 371. nu. 7. vers. 5. Objicibatur, Rota decis. 597. n. 1. in fin. par. 4. recent.*
96. Et ea semper censentur ¶ præcessisse, quæ sunt necessaria ad validitatem actus ad trad. per *Cassad. d. dec. 31. de Præben. & omnia ¶ necessaria præparata antequam ad Inventarii confessionem deveniatur supponendum, dum potuerunt ea commodissime fieri, dixit etiam Rota Florentina in causa Florentina conservationis indemnita-tis de Torrigianis 13 Octobris 1638. coram Excell. D. Venturino.*
98. Vel susceptis notulis præparatis per prius, potest un co contextu Inventarium in instanti perfici, quando illud sit apud acta judicialia, *Guid. Pap. de form. Invent. num. 24. vers. Sed ego*, quem sequitur *Rolan. de Invent. quest. 121. juxta formam quam tradit Salust Tiber. in eius antiq. Prax. impress. de anno 1584 lib. 1. cap. 53. num. 9. & praxis in Curia admittit.*
99. Nec magni videretur faciendum hoc nonum requisitum; nam hæredi statim adita hæreditate, uti rerum hæreditarium domino, earum competit administratio, non expectato, quòd illa sibi per Judicem decernatur facto Inventario, ad quod inchoandum à lege sibi concessum est tempus 30. dierum, & aliorum sexaginta ad illud absolvendum, & consummandum à die adita hæreditatis nomenclatorum, juxta commonem, & magis communem Doctorum sententiam, prout de communi post alios testatur *Rota Florentina in d. Florent. conservationis inde-*
- mnitatis de Torrigianis 13 Octobr. 1638. & de magis communi Fachin. contr. lib. 4. c. 55. in princ. (licet ipse contrariam opinionem tueatur) & Cavalier. dec. 310. n. 6. & diximus supra num. 32. & seqq. In quo ¶ quidem tempore nonaginta dierum hæres, qui omnia bona hæreditaria habet in sua potestate, antequàm deveniat ad Inventarii inchoationem, vel perfectionem potest (si malignari velit) & res hæreditarias, vel earum partem occultare, & unam loco alterius supponere, & plura alia facere in fraudem, & perneciem creditorum, absque eo, quòd testes confessioni Inventarii postea adhibendi sint conscii alicujus machinationis, vel fraudis per heredem commissa, ut advertit etiam Rota Florentina in d. causa Florentina conservationis indemnita-tis de Torrigianis mot. lib. 123. fol. 122.*
100. Ad hoc ¶ autem ut Inventarium sit factum apud acta in judicio, & testibus, seu eorum enunciatione non indigeat, sit est, quòd fuerit capturn coram Judice sedente in loco sui soliti tribunalis, citatis citandis, & quòd post inchoatum, fuerit à Judice super eo interpositum Decretum opportunum, & quòd fuerit prosecuta confessio Inventarii jam capta in continenti, licet in prosecutione non fiat Judicis alia mentio, dummodo in ea non asseratur contrarium, idque ex pluribus rationibus, &
102. Primo, quia, cum constet manifestè, quòd Inventarium fuit capturn judicialiter in judicio, præsentia Judicis semel probata, & admissa, præsumitur continuata usque ad finem nisi probetur contrarium, l. si quis ex argentiariis, §. fin. ff. de eden. Bald. in l. ex persona, n. 12. C. de prob. Alex. conf. 220. n. 4. & seq. ubi Apostil. in verbo absentia, lib. 6. & con. inuata ¶, & adherentia censentur ejusdem naturæ, Cap. unico de consec. Eccles. vel alt. in 6. cap. si civitas, de sent. excomm. in 6. l. qua
104. Rel. g. 4. ff. de rei vind. Et ¶ continuatio, seu prosecutio facit duo censeri unum, l. sed si manente, ff. de prec. l. meminisse, ff. de offic. Procons. Et in qualibet ¶ materia continuatio præsumitur cum eisdem qualitatibus, nisi probetur contrarium, l. si ve possidetis C. de prob. Anchar. conf. 63. n. 5. Cavalier. dec. 149. n. 2. Rot. dec. 663. n. 9. par. 1. recent. Greg. dec. 9. n. 6. Beltrami. ad Greg. dec. 166. n. 11. & retentis iisdem terminis, Craver. conf. 206. nu. 6. Buratt. dec. 215. n. 3. & seq. Et ¶ in terminis Inventarii, quòd præsentia alicujus semel probata, præsumatur continuata usque ad perfectionem etiam si illa postmodum non enunciatur, Seraph. dec. 371. n. 6. vers. quinto, Rot. decis. 597. n. 1. ad fin. p. 4. recent.
107. Secundo, quia ¶ cum prosecutio Inventarii sit in vim decreti Judicis præambuli, actus præcedens, & illius principium attendi debet ad judicandum qualitatem sequentis, l. 1. §. Res vero, vers. Nulla enim, C. de imp. luc. de script. lib. 10. Calder. conf. 167. alias primò, de testib. Anchar. conf. 28. n. 1. vers. ulterius, Innoc. in c. Quoniam contra, n. 1. de prob. Et ¶ quòd quando prosecutio actus habet necessariam consequentiam ab initio, sit attendendum initium, est text. in l. Denig., §. Scio, & ibi Bart. ff. de Minor. idem Bart. ib. l. ff. Qui pot. in pig. hab. afflic. dec. 135. n. 5.

Tertiò

- 109 Tertiò, quia actus etiam de sui natura extrajudicialis, siue fiat in presentia, siue de mandato Judicis sedentis pro tribunali ab actuario, uti actuario, iudicatur pro actu judiciali, & ad sui validitatem non indiget testibus, *Aret. in d. l. Quoniam contra. n. 28. & seqq.* quem ibi sequuntur *Dec. n. 72. in fin. vers. concludendo. & Ferret. num. 33 & seqq. de prob. Magdalen. de num. test. par. 1. cap. 25 num. 10. & seqq. Afflic. decif. 135. num. 5. Rot. in Ulubonen. Emphyteusis coram Domino de Tanis, ut per Mandos. ad Lap. alleg. 81. in verbo, Quoniam contra. vers. postea verò, & in una Toletana apud Put. dec. 26. lib. 2. in correct. ubi loquitur de mandato procuratoris & sub delegatione, & testatur quòd hanc opinionem Aret. aliàs tenuit Rota*
- 110 in una de Turribus Pedras, & merito, quia & ea nostra facimus, quibus nostram auctoritatem impartimur, l. 1. §. sed neque Cod. de vet. fur. enuc. l. unica, C. de mand. princ. l. prohibitorium, C. de Iur. fisco. lib. 10. Afflic. decif. 135. num. 5. ubi propterea & quòd obligatio facta de mandato Judicis dicitur facta apud acta, ac si Judex fuisset presentis, & & bene, quia prosecutio, seu executio in nihilo tribuitur exequenti, sed in omnibus mandanti, *Cap. Litteris, ubi Abb. num. 1. Anchar. num. 3. Decius num. 20. de rescript. Roman. cons. 306. num. 1. Dec. cons. 492. n. 3. & seqq. Aymon. cons. 122. n. 3.*
- 113 Quartò, quia & etiam in dubio semper facienda est interpretatio, ut actus magis valeat, quam pereat, & omnis presumptio est pro validitate actus, & Inventarii, l. cum testamento, §. hac verba, & ibi Bald. ff. de hered. instit. l. Gallus, §. Quidam rectè, ff. de lib. & posth. cap. Nisi, de preben. Alex. cons. 3. num. 6. vers. & precipue lib. 1. Crav. cons. 1. pro Genero, num. 475. Menoch. presump. 18. num. 6. l. 6. Crescen. decif. 6. de presump. Mantio. decif. 344. num. 8. Rota decif. 9. num. 1. par. 2. divers. & decif. 561. num. 4. par. 1. recent.
- 114 Et & unica est presumptio, ut omnia presumantur in Inventario rectè, & rectè gesta, Rota dec. 597. num. 1. in fin. par. 4. recent. quæ presumptio cæteris antefertur, Rota d. decif. 9. num. 35. par. 2. divers.
- 116 Et licet Rota decif. 72. par. 2. divers. dixerit Inventarium factum de mandato Judicis esse nullum, quia in eo omnes solemnitates de Jure requisitæ non fuerunt observatæ, est tamen animadvertendum
- Primò quod d. decif. 72. procedit in Inventario solemn, quando Judex mandavit confici Inventarium cum omnibus solemnitatibus Juris, & statutorum, prout fuerat expressè petendum, ut ibi clarè legitur sub num. 32, & sub num. 37. Merito ergo, cum solemnitates non fuissent postea adhibitæ, nec servatæ formam mandati Judicis, Inventarium remanebat nullum: secus est, quando Judex mandat simpliciter perfici Inventarium jam cæptum, quia tunc sufficit Inventarium sustineri, prout de jure, & quòd solemnitati sit satisfactum per æquipollens.
- 117 Secundò est observandum, quòd d. decif. 72. procedit in Inventario extrajudiciali, quia ibi non fuit cæptum, nec prosecutum coram Judice, sed fuit post Judicis mandatum introitum

de novo per viam instrumenti coram solo Notario extra judicium, & res erat clara ex illis verbis, *coram me Notario, & ex inspectione instrumenti, ut ibi sub n. 32. aperitè legitur, non autem per viam actuum judicialium, quod patebat tum ex præmissis, tum ex traditis ibi sub num. 38.*

118 Tum quia ibi sub num. 7. Inventarium & fuit declaratum nullum ob defectum subscriptionis hæredis, quæ aliàs, in Inventario facto quoad acta, non fuisset necessaria, ex congestis per Rota decif. 331. n. 17. par. 5. recent. Tum, & quartò, quia

119 & mandatum Judicis, ibi erat extrajudiciale, ex quo non fuerat factum in forma judicii citatis creditoribus, quod patet manifestè, ex quo ibi

120 sub num. 6. Inventarium & fuit declaratum nullum defectu intervenit trium testium loco creditorum absentium, ergo dicti creditores non erant citati, nam quoad citatos semper valet Inventarium, nec ipsi possunt allegare absentiam, ex cumulatis per Rota d. dec. 331. n. 18. & seq. par. 5. recent. cum aliis supra allegatis num. 77. & seqq.

122 Secus quando & Inventarium fuit cæptum citatis citandis apud acta judicii Judice sedente in loco sui soliti tribunalis, qui prævio Decreto opportuno, mandavit illud perfici, & successivè fuit prosecuta confectio Inventarii judicialis jam cæpta, quia tunc bene sustinetur etiam testibus in eo non enunciatis, ex supra allegatis,

222 Et in iisdem terminis, d. decif. 72. par. 2. divers. procedit illa Romana fructuum dotis 2 Aprilis 1618. coram bon. mem. Seleucien. quæ dictam dec. 72. sic intelligit: secus & in Inventario facto apud acta, de quo supra, quòd ex sola presentia Judicis, quæ, ut jam diximus, continuata presumitur usque ad finem, & præcedente illius existentia, & enunciatione, cum de contrario non constet, ultra superius deducta potest sustineri, in quibus terminis procedit decif. in d. Romana Domus, seu census de Garavabimis, quam sic intelligit d. decif. Romana fructuum dotis, & refert Rota d. decif. 331. n. 13. p. 5. recent.

124 Decimò, Rolandus Monticulus, Phannuccius, & alii, qui de Inventario scripserunt, alia plura requirunt, & solemnitates Inventarii enumerant. Sed quia tot subtilitates, & scrupulosæ solemnitates, ex generali locorum consuetudine, recesserunt ab aula, & non sunt amplius in usu, Bald. in l. fin. in princ. num. 13. & ibi & alii num. 5. C. de Iur. delib. Castren. in d. l. fin. §. Cum igitur, num. 3. Bald. cons. 63. vers. sed ibi, lib. 3. Apostill. ad Bart. consil. 154. in verbo Mulieribus, lib. 1. Idem Bald. consil. 147. num. 3. lib. 4. incipit, Inventarium hæredis scrupulosa res est, Dec. consil. 633. n. 25. Grav. consil. 1. pro Genero, num. 476. Honac. consil. 53. num. 3. lib. 1. Cavalier. decif. 508. n. 7. & decif. 584. n. 5. Gratian. discept. 59. n. 8. & discept. 298. num. 20. Salust. Tiber. lib. 1. c. 55. num. 12.

125 Hodie sufficit, Inventarium bona fide conficere, citatis citandis, cum Decreto Judicis, coram Notario, & duobus testibus, & si fiat apud acta in judicio, etiam testibus in eo non enunciatis, valebit, ex supra allegatis.

129 Eoque minus aliæ scrupulosæ solemnitates, & subtilitates Juris civilis sunt attendendæ in foro Ecclesiastico, & in terris Ecclesiæ, in quibus

- bus observatur dispositio Juris Canonici, nam tunc in confectione inventarii magis attendenda est ipsa veritas, quam nimis scrupulosa subtilitas, *Bald. d. conf. 147. n. 2. lib. 4.* Et solum si servanda videtur illa iustitia naturalis ne bona surripiantur, *Phanuc. de Invent. par. 8. n. 1. vers. sed quod bene verum est, Card. Tusc. lit. 1. concl. 349. num. 46.*
- 127 Et licet Phanuc. id relinquit cogitandum, & jus Canonicum simpliciter approbaverit beneficium inventarii *Cap. Raynaldus, tex. de testam.*
- 128 Nihilominus si subtilis solemnitas inventarii, quæ requiritur de jure civili, non requiritur de Jure Canonico, *Rot. dec. 629. par. 1. divers.* Sacri
- 130 Canonici etenim simplicitatem, & veritatem amplectuntur rejecta subtilitate juris, *Cap. Dilecti, de iud. cap. Abbates, §. prefatos, vers. & licet, de re iud. in 6. Hoff. in cap. Cum contingit, num. 4. & seq. de offic. deleg. Lap. alleg. 50. num. 9. vers. Nam agere, Ang. conf. 98. num. 2. Anchar. conf. 79. subtiliter in princ.*
- 131 Quinimò etiam ubi servatur jus civile, quando hæreditas est certa, & non potest ulla tergiversatione celari, cessat ratio, & præsumptio legis super subtractione, *Laderch. conf. 25. num. 20. cum aliis cumulatis per Rotam Florentinam in causa Florentina inventarii, 14. Septembris 1640. coram Excell. Dom. meo de Pretis, quo casu cessat etiam introductio inventarii, ubi constat de veritate, Fontanel. dec. 46. num. 15. & seq. quæ probatur etiam per inventarium Executoris, Canev. variar. resolut. lib. 3. cap. 2. de invent. num. 130. saltem quod alia bona non extent, & per simplicem descriptionem, quæ sufficit ad hunc effectum, Rota Florentina in d. Florentina inventarii.*
- 134 cum aliis allegatis supra num. 60. & seq. Et si descriptio facta ab usufructuario prodest etiam proprietario, *Cavaler. dec. 310. num. 7. Sicut si inventarium factum ab uno prodest alteri, Rolan. de invent. §. quid si heres confectus, num. 1. & seqq. par. 4. Facchin. contr. lib. 6. cap. 31. & alii, quos refert, & sequitur Rota Florentina in d. causa Florentina inventarii.*
- 136 Et meritò, quia mens legis, quæ est, ne creditores, & legatarii damnum sentiant ob malignitatem heredis, *Bart. conf. 154. num. 2. lib. 1. cum aliis allegatis supra num. 59. Si per æquipollens contingi potest, ut adimpleatur, magis menti, quam verbis inserviendum est, Roman. conf. 433. quod primum, col. 2. num. 1. in fin. & num.*
- 138 *seq. vers. septimo considero, & ubi forma potest adimpleri per æquipollens, per quod id efficitur, quod erat necessarium ad ipsam actum satisfactum formæ dicitur, Alex. conf. 2. Visis, l. 2. præsertim quando causa est iusta, quam Imperator ipse non denegasset, si de ea fuisset interrogatus DD. in Auth. hodie, C. de iud. Paris. conf. 33. num. 33.*
- 139 *lib. 2. Bursat. conf. 121. num. 9. lib. 1. Ubi quando æquipollens subauditur, forma dicitur adimpleta, prout ex his & aliis comprobavit Rota Florentina in d. causa Florentina inventarii mot. li. 114. fol. 316. Præterquam quod Decretum iudicis, pro quo præsumitur, supplet defectum solemnitatum in inventario, Bald. conf. 147. n. 2. lib. 2. Cavaler. dec. 508. n. 5.*
- 141 Et in urbe, licet ex dispositione statuti lib. 1. c. 42. observetur Jus civile Romanorum, quod
- ibi ortum ad ceteras defluxit nationes, nihilominus si requisita necessaria in confectione Inventarii in Curia Capitolina sunt solummodo signum Crucis, citationes, bannimenta, decretum Iudicis, descriptio bonorum, & subscriptio Notariorum, *Duran. dec. 387. la prima, n. 2.*
- 143 Et sat est ad inventarii validitatem, quod citatio, & solemnitates sint adhibite, quando illud fuit inchoatum per appositionem signi Crucis, licet postea fuerit prosecutum sine alia citatione, & subscriptione, *Mantic. dec. 189. n. 1.*
- 144 Sufficitque in confectione inventarii observare illas solemnitates, quæ solent observari de stylo illius loci, in quo illud conficitur, & sic factum est validum, ut tradit *Bald. conf. 63. lib. 3. Honded. conf. 53. n. 5. lib. 1. Eugen. conf. 55. n. 59. lib. 2. Montic. de invent. §. 3. Videamus, num. 1. 1. Rota Genues. dec. 35. n. 3. Salust. Tib. in prax. lib. 1. cap. 55. n. 12. Seraph. dec. 915. n. 3. Rota dec. 629. par. 1. divers. dec. 310. n. 4. par. 5. recent. Duran. d. dec. 387. la prima, num. 1. ubi plures cumulat auctoritates, qui si stylus sufficit, si per decennium sit indutus, Rota d. dec. 629. par. 1. divers. Borell. in Sum. dec. tit. de consuet. n. 141. Et redditur notorius ex inspectione aliorum inventariorum, Rot. Invent. d. dec. 35. num. 3. Rota d. dec. 629. par. 1. divers. Duran. d. dec. 387. num. 2. Rota Florent. in d. Cortonen. Inventarii, & ex attestationibus extrajudicialibus Notariorum, & Curialium, Bald. conf. 63. lib. 3. & conf. 147. num. 3. lib. 4. Rota Januensis, d. dec. 35. num. 3. Cavaler. d. dec. 584. num. 3. vers. 2. fuit, & n. 4.*
- 148 Nec sufficeret ex diverso ostendere plura alia inventaria, cum pluribus aliis solemnitatibus, nisi etiam probaretur inventaria sine illis fuisse invalidata, *Cavaler. d. dec. 584. n. 5. vers. Nec Domini, quem novissimè secuta est Rota Flor. in d. Cortonen. inventarii.*
- 149 Nec requiritur, quod hujusmodi stylus formiter probetur, cum ad exculationem heredis, & exclusionem doli, & fraudis, non requiratur, ut ille cum suis requisitis formiter sit probatus, *Bald. d. conf. 147. n. 3. lib. 4. Rota dec. 629. in fin. p. 1. divers. & in Romana de Maximis 10 Decembris 1576 coram bon. mem. Rubro, quam secuta est Rota dec. 199. n. 1. post conf. Farinac. lib. 2.*
- 150 Quo autem ad validitatem processus, & actorum factorum in aliquo tribunali, in respicientibus ordinem, attendendas esse leges, constitutiones, & stylum illius fori, ambigendum non est, *Bart. & DD. in l. cunctos populos, C. de Summ. Trinit. & f. d. Cathol. Alex. conf. 164. n. 8. l. 6. ubi dicit omnes ita tenere.*
- 151 Ceterum, si diceretur, ad validitatem inventarii judicandam, non esse inspiciendum stylum loci, in quo illud est confectum, hoc esset, totam civitatem litibus vexare, & revangare mundum, quod absurdum est omnino vitandum, *Honded. conf. 53. n. 22. vers. prout igitur, lib. 1. Rota Januensis, d. dec. 35. n. 3. Rota Flor. in d. Cortonen. Inventarii.*

Motivum.

- 152 Inventarium confectum per olim D. Antonium Mariam de hæreditate olim D. Francisci celsimus debere sustineri, & suffragari Dominæ Eli-

Elisabethæ hæredi d. Domini Antonii Mariæ , hæredis beneficiati ejusdem Domini Francisci , & successivè retulimus Dominis Prioribus , à quibus nobis fuit causa ad referendum commissâ, dictâ D. Elisabeth, dicto nomine, non teneri erga Dominum Rosadum, nisi quatenus suppetant vires hæreditariæ dicti Domini Francisci.

Moti autem fuimus ad sic referendum rationibus infra scriptis, quæ adducuntur in respondendo objectis pro invaliditate dicti inventarii.

- 153 Non obstat igitur in primis statutum disponens, quod beneficium Inventarii à Jure communi inductum, non valeat, quia idem statutum in fine excipit clericos, & religiosos, & circa hos sancit servari debere, quod disponit jus commune, ne quis teneatur ultra vires hæreditarias, concedit hæreditates posse adiri cum beneficio legis, & inventarii, l. fin. & ibi DD. C. de jur. dot. & confectio Inventarii conservat hæredi omnia jura perinde, ac si ipse hæreditatem non adidisset, Gloss. & DD. in d. l. fin. §. & si præfatam, unde hæreditas tali casu dicitur jacens, Gratian. discept. forens. c. 998. n. 2. Menoch. conf. 203. num. 27. & seq. Surd. conf. 143. n. 40. Rota decis. 331. divers. par. 5. Ergo dictus Dominus Antonius Maria, qui adivit hæreditatem dicti Domini Francisci cum d. beneficio, & modo d. D. Elisabeth, quæ eum representat, non tenetur ultra vires hæreditarias.

- 156 Quod autem idem Dominus Antonius Maria, de tempore dictæ aditæ hæreditatis cum dicto beneficio, esset clericus, patet ex literis testimonialibus, sive dimissorialibus ejus Episcopi, signo authentico munitis, in processu productis, in quibus d. Episcopus attestatur se contulisse primam Testuram d. D. Antonio Mariæ, quo modo probant Clericatum, tradit Abb. in c. 1. n. 3. de Cleric. peregrin. Felyn. in cap. post cessionem, n. 3. & 15. de probat. Mascard. de probat. concl. 305. n. 1. Grammat. dec. 81. n. 1. ac alii latè congesti per Carolum de Grass. in tract. de effect. Cleric. in prælud. n. 197. & pluribus sequentibus.

- 157 Non obstat non fuisse edoctum, quod idem D. Antonius Maria haberet requisita à Concilio Tridentino ad effectum, ut posset gaudere privilegiis clericalibus. Quia præterquam quod statutum prædictum auferens beneficium Inventarii, tamquam corrigens jus commune debet strictissime interpretari, ut minus illud cortigat, quam fieri possit, l. si quando, C. de inoffic. testam. & e contra exceptionio facta ab eodem statuto de clericis, ut eos reducens ad jus commune, debet latissime interpretari, Rot. conf. 318. n. 5. & ibi Mandos. in verbo intelligenda ad effectum Inventarii sufficit, quod edoctum fuerit, prout factum fuit, per dictas literas de qualitate requisita à statuto, & sic de simplici clericali tantò magis, quia in super edoctum fuit, in processu, aliàs sententiatum fuisse per eundem Episcopum, dictum Dominum Antonium Mariam, tamquam Clericum debere gaudere privilegiis Clericatus, unde cum ipse esset in hac quasi possessione Clericatus, sequitur, quod licet

ipsa de per se non probet Clericatum, transferat nihilominus onus probandi contrarium in contradicentem Mascard. de probat. conclus. 102. n. 6. & 12. Carol. de Grass. in d. prælud. n. 226. Grammat. d. decis. 81. num. 16. ubi quod sola possessio Clericatus sufficit quoad fori privilegium.

- 162 Non refert non apparere, quod creditores hæreditatis fuerint citati pro certa die ad interessendum confectioi dicti Inventarii, & quod propterea ex ista omissione certæ diei reddatur dictum Inventarium invalidum, ad trad. per Phanuc. de invent. qu. 240. n. 18. per Montis. d. tract. qu. 230. n. 15. & seq. & per Theaur. eod. tract. q. 277. n. 22.

- 163 Quia multifariam huic objecto respondetur, & in primis de ista omissione concludenter apparere, & tamen illam allegans plenè probare tenebatur tamquam suæ intentionis fundamentum, etiam quod consistat in negativa, Afflict. decis. 377. n. 7. Rota decis. 295. n. 7. Burat. dec. 10. n. 5. nam cum citatio facta fuerit cum cedulis, quæ fuerunt relaxatæ in manibus citatorum, prout constat ex relatione nuntii, pro qua præsumitur, & cui in hoc tamquam in re ad eius officium pertinente, donec contrarium non probetur, standum est, Put. dec. 187. n. 1. lib. 3. Lodovis. decis. 426. n. 2. Burat. dec. 191. num. 5. & ipsæ cedulæ non sint registratæ in processu, non potest dici, quod plenè appareat de dicta omissione, & successivè, quod pars adversa suam intentionem concludenter probaverit, ut facere tenebatur, ad l. Neg. Natales, C. de probat.

- 166 Imo cum constet, citationem fuisse commissam per Judicem die 29. Septembris nuntio, qui reulit sub die 26. citasse, & Judex interposuerit decretum die 27. immediate sequente sequitur, quod citatè, & rectè processerit in faciendo decreto in illa die, in qua cadebat citatio, & ex contumacia citatorum accusata per Dominum Antonium Mariam post citationis relationem, satis probabilis cognitio elicitur in cedulis citationis, bene fuisse per Notarium, qui eas conscripsit, appositam diem certam, in qua citati debeant comparere, aliàs non potuissent citatorum contumacia accusari, & præsumendum est, quod non fuisset accusata per d. Dominum Antonium Mariam in causis petra tractandis, ac in judiciis versatissimum, & malè Judex interposuisset decretum, quod similiter non est præsumendum.

- 167 Cum igitur appareat de citatione, præsumitur, nuntium eam fecisse cum omnibus requisitis, quæ sunt de substantia citationis tantò magis, quia post citationis relationem Judex interposuit decretum, quod facit præsumere omnia solemniter gesta, & sic quod in cedulis relaxatis adfuerit dies certa, in qua citati debeant comparere, cum omnis præsumptio stet, quoad solemnitatem requisitam pro validitate decreti, Gloss. in l. 1. C. de fid. instrum. lib. 10. Gabr. in suis conclus. de sentent. conclus. 5. num. 5. Cavalier. dec. 339. n. 6.

160 Sed quatenus etiam concludenter constituitur, in dictis cedulis non fuisse appositam diem, in qua citati debeant comparere ad videndum confici Inventarium, adhuc tamen illud ex hoc non redderetur invalidum, ea scilicet ratione, quia citatio, si in ea non est appositum certa dies, in qua citatus debet comparere, debet intelligi pro prima die iuridica immediate sequenti, *Boer. decis. 235. n. 2. & 3. Mant. decis. 8. n. 2. & 3. & decis. 155. n. 2. Put. decis. 12. lib. 2. Seraph. decis. 837. n. 23. Rota. decis. 486. n. 7. in fin. recent. par. 2. & decis. 311. divers. par. 1.*

169 Nec facessunt negotium tradita per Castren. in *conf. 254. lib. 2. ubi n. 3.* distinguendo dicit, quod, aut quis citatur ad actum per Iudicem expediendum, ut puta ad sententiam, & quod tunc citatio debet continere diem certam, & quod alias non valet, per l. aut qui aliter, §. i. ff. quod vi aut clam. &c. Aut quod quis citatur ad actum expediendum per ipsum citatum, ut ad respondendum petitioni, vel articulis, & quod tunc valet citatio etiam sine die certa, quia censetur, quod citatus debeat comparere quam primum, intra paucos tamen dies. Nam huiusmodi distinctio communiter reprobat, & in contrarium tenent *Franc. Aret. & Alex. in l. liber homo 118. §. decem. n. 4. ff. de verb. oblig. Boer. decis. 215. n. 2. & 3. & Vant. de null. ex defect. cit. n. 71.* ubi quod

170 citatio sine termino valeat, & tacite intelligitur de congruo tempore, ut citatus veniat, quam cito fieri poterit: imò citatio facta pro singulis diebus, & horis sustinetur, saltem per paucos dies, *Rot. decis. 311. n. 3. divers. par. 1. Adden. ad Ludovif. decis. 71. n. 6. imò sustinetur pro toto termino probatorio, Rota. decis. 393. n. 6. recent. par. 1. Adden. ad Ludovif. decis. 71. n. 6. Casar. de Grass. de sent. & re iudic. decis. 9. n. 6.*

172 Additur, quod si bene consideratur prædicta Castren. distinctio, male sustinetur, etiam in primo capite, & si enim sententia sit actus, qui per Iudicem expeditur, pars attamen concurret ad ejus expeditionem, instando eam ferri, quia Iudex eam non ferret, nisi pars pro ea instaret, cum Iudex non impartitur officium suum, nisi petenti.

173 Quod spectat ad aliam invaliditatem dicti Inventarii præsentiam per dictum D. Rosadum, eo quod in eo non adfuerint testes, & se in eo non subscripserint. Quod attinet ad subscriptionem, fuit dictum, quod cum dictum Inventarium factum fuerit apud acta, ut infra demonstrabitur, & cum decreto Iudicis, sustinetur propter calorem iudicii, sine subscriptione testium, & partium, ita in terminis tradit *Bald. conf. 147. n. 2. & seq. lib. 4.* quam refert, & sequitur *Rolan. d. tract. de Invent. q. 117. & q. 118. & Rota apud Seraph. decis. 371. n. 2.*

174 Quod autem fuerit factum apud acta, præterquam quod de hoc adest attestatio. Notarii, apparet, quia prædictus D. Antonius Maria hæres comparuit (sic ibi in inventario legitur) coram D. Vicario pro tribunali sedente, qui Dominus Vicarius sedens, decretum interposuit, nam verbum sedens ex sui natura importat præsentiam, & eam probat, *Ludovif. decis. 484. n. 1.* Decreta enim non solent, nec possunt interponi per absentes, unde ex eorum interpositione necessariò

arguitur præsentia Menoch. præsumpt. 18. lib. 6. *Ludovif. d. decis. 484. n. 2.*

175 Quo verò ad non interventum testium in eodem instrumento, omisso quod posset dubitari, quod cum factum fuerit apud acta, defectus dictorum testium illud non vitiet, propter calorem iudicii, in quo loco semper adest multitudo personarum, & copia testium, quia super hoc Domini noluerunt figere pedes, sed existimaverunt dictum inventarium, ob dictum defectum oppositum non debere vitari, eo quod fuit factum juxta stylum illius Curie Episcopalis Cortonen. Nam pro D. Elisabeth fuerint producta sex alia inventaria confecta apud acta in eadem Curia, in quibus Inventariis pariter non interfuerunt ulli testes: nam, ne plurimi actus simili modo facti irritentur, sustinetur actus, qui alias non valeret, *Seraph. decis. 857. n. 26. Rota. decis. 393. n. 4. recent. par. 1. in terminis inventarii, Cror. conf. 173. n. 11. lib. 2. Honded. conf. 53. n. 21. & 22. lib. 1.* ubi quod consuetudo, quantumvis iniusta, iniqua, & irrationalis excusationem præstat à peccato, pulchre *Rota Genuen. decis. 35. sub num. 2.* ubi

176 quod sæpe iudicatum fuit, quod Inventarium factum secundum mores loci valeat, etiam quod non fuerit in ejus confectioe servata forma l. fin. C. de jur. deli. nam debet tolli occasio litium, *Ludovif. decis. 63. n. 15.* & si aliter fieret, esset mundum revāgare, ut ad hanc rem dicit *Rota Genuen. d. decis. 35. sub n. 3. & Honded. d. conf. 53. sub n. 22. in fin.* sequitur *Gratian. d. c. 998. nu. 10.* ubi quod debet servari stylus in materia inventarii, ut dicatur validum, & attentio stylo prædicto, diximus prædictum inventarium non reddi invalidum ob defectum dictorum testium.

177 Imò, si ostensum fuisset, alia inventaria confecta fuisse in d. Curia cum solemnitatibus, quæ non sunt in prædicto, non sufficeret, nisi etiam demonstratum fuisset, Inventaria confecta sine dictis solemnitatibus fuisse declarata nulla, in terminis *Caval. decis. 184.*

178 Non refert, quod decretum Iudicis non fuerit interpositum post perfectum inventarium, sed in principio, quia potest valde interponi, tamen in principio, quam post illud perfectum, & huiusmodi præposteratio non vitiat actum inventarii, *Rota. d. decis. 331. n. 7. & 8. divers. par. 5.* ubi quod sufficit semel fuisse interpositum, quia trahit secum beneficium inventarii, alias lequerebatur, quod post quamlibet additionem, quæ accideret fieri inventario, semper deberet de novo interponi aliud decretum, prout considerat *Rota. d. decis. n. 14.* ubi erat *Valasc. Consult. 52. n. 24.*

179 Et circa subscriptionem hæredis, quæ debet esse post consummatum inventarium dicitur, quod cum illud sit factum apud acta, & cum decreto Iudicis, non est necessaria, *Grat. discept. forens. c. 998. n. 15. Alex. conf. 112. n. 4. lib. 5. Grav. conf. 52. Bald. d. conf. 147.* quem refert, & sequitur *Rota. d. decis. 331. n. 17.* ubi alios citat concordantes.

180 Allegata *dec. 72. divers. par. 2.* non potest applicari casui nostro, quia inventarium, de quo ibi, non erat factum coram Iudice, prout prædictum, sed solum coram Notario, ut ibi n. 32. Itē in eo nulla facta fuerat descriptio nominum debi-

debitorum & creditorum, ut ibi num. 33. & in nostro adest huiusmodi descriptio. Item non aderat subscriptio hæredis, prout in prædicto;

181 & quod magis refertur in casu dictæ decif. non solum non fuerat ostensum Inventarium, de quo ibi agitur, fuisset factum juxta consuetudinem loci, imò fuerat demonstratum alia inventaria confecta diverso modo, ut ibi num. 30. in nostro autem casu, ut supra dictum est, prædictum inventarium fuit confectum juxta stylum Curie Episcopalis Cortonæ, & fuit demonstratum, sex alia inventaria facta esse similiter in eadem Curia sine subscriptione, & interventu testium.

182 Pro sustentatione ejusdem inventarii fuit etiam consideratum, prædictum Dominum Rolandum, qui illud impugnavit, exegisse à d. Domino Antonio Maria hærede post inventarium confectum scutos centum ad computum eius dotis, unde resultat, quòd per huiusmodi exactiorem dictum inventarium approbaverit, & quòd modo illud non possit impugnare, *Gratian. d. c. 998. n. 21.* ubi alios allegat, stante quòd d. D. Rolandus habuit scientiam dicti Inventarii, cum ille fuerit citatus.

183 Tandem libentius ad declarationem validitatis dicti inventarii devenimus, quia nullus fumus datus fuit doli commissi in eius confectiōne à d. Domino Antonio Maria hærede, cujus ætas decrepita, & opumè qualitates possunt elidere omnem suspicionem doli, qui tamen in simili actu apertissimis conjecturis probari debet, pulchre *Huicel. d. conf. 53. n. 16.* sicuti econ-

184 traria præsumptio contra dictum Dominum Rolandum quòd foverit malam causam eò, quòd distulerit impugnare dictum Inventarium post decem annos, & post mortem prædicti Domini Antonii Mariæ, qui poterat esse magis instructus de ejus confectiōne, & de rebus pertinentibus ad illud, quam sit dicta D. Elisabeth ejus hæres, ad trad. per *Menoch. præsumpt. 91. n. 1. & 4. lib. 2.*

185 Ambas partes ab expensis Judicii absolvimus, ob Juris articulos, qui interfuerunt in hac causa, prout esse faciendum, docent DD. in l. *properandum, §. si ve autem alterutra, C. de iud. & in l. eum quem teneret §. ad. tit.*

186 Et ita, &c. In omnem autem eventum, quòd cessat dolus, competit restitutio in integrum ad Inventarium omissum conficiendum, quæ restitutio datur etiam Majori ex justa causa, §. *extraneis, Inst. de hered. qual. & differ. Maur. de rest. in integ. c. 130. in fin. Add. ad Capell. Tolos. dec. 55. vers. adde quòd major Odd. de rest. in integ. q. 89. art. 7. n. 62. & seq. Reb. de restit. Gloss. 1. art. 1. n. 33.* ubi dicit se vidisse de facto, cum aliis cumulatis per *Gratian. discept. 797. n. 19.* ubi de veriori opinione ten-

187 itatur, & multò magis ad Inventarium non rite factum supplendum, quo casu lex non potest dici omnino contempta, *Franc. decif. 229.* cum aliis adductis per eundem *Gratian. d. discept. 797. n. 16 & n. 23.* seu potius ad novum Inventarium conficiendum, prout concessit Rota Florent. in causa Pisana restitutionis in integrum 16. Febr. 1641. coram Excell. D. Accariso. Mor. lib. 15 fol. 103.

Quod quidem restitutionis beneficium est transmissibile, & datur etiam hæredi hæredis, l. *Non solum, ff. de rest. in integ. Crav. cons. 17. nu. 2. vers. sed ista. Phanuc. de inv. par. 2. n. 36. vers. Item quòd ju. Gozz. conf. 68. n. 12. Cald. de rest. in integ. in verbo Minorib. n. 43. vers. prædicta, ubi id comprobatur, tam in hæredibus minorum, quam majorum, Odd. de rest. in integ. q. 50. art. 1. n. 3. Franc. d. dec. 229. n. 7.*

189 Justa verò causa restitutionis in integrum est læsio, Cap. 1. ubi Abb. n. 2. de rest. in integ. l. nam & postea, si minor. ff. de jur. jur. Bald. in l. Emil. in 3. lect. n. 2. ff. de minor. Odd. de rest. in integ. q. 89. n. 53. & n. 58. & n. 61. Franc. d. dec. 229. n. 7. dummodo in majore in hoc casu concurrat aliqua probabilis ignorantia, veluti, si post aditam hereditatem ingens æs alienum esset detectum, quod hæres scire non potuit; nam tunc adest justa causa restitutionis in integrum, *Maurit. de rest. in integ. c. 130. in fin. vers. in quam sententiam, Gratian. discept. 656. n. 12. & d. discept. 797. n. 24.*

191 Vel si adit error facti alieni, de quo hæres non habuit notitiam, qui ob id præbet justam causam restitutionis in integrum, l. *Error, ff. de jur. & fact. ign. Odd. de rest. in integ. quest. 13. art. 9. n. 54. & seqq. Rota Florentina in causa Florentina conservationis indemnitas de Torrigianis 13 Octob. 1638. coram Excell. D. Venturino, Mor. lib. 113. fol. 141. & seqq.*

192 Vel error communis aliorum, qui facit jus ad l. *Barbarius, ubi DD. ff. de offic. prefec. Vig. prout in terminis Inventarii latè comprobavit Rota Florentina, in dicta Florentina conservationis indemnitas.*

193 Vel error Juris valde dubii, & perplexi, cujus ignorantia æquiparatur ignorantie facti, *Caval. dec. 81. n. 2.* & præbet causam justam restitutionis in integrum, latè Rota Florentina in dicta Florentina de Torrigianis, & novissimè in dicta Pisana.

Motivum.

194 Retulimus, concedendam esse D. Francisco Mariæ restitutionem in integrum ad conficiendum novum Inventarium paternæ hereditatis, & obtinendum beneficia ex illo provenientia, non obstantibus in contrarium adductis.

Dari enim hanc restitutionem minoribus læsis, nemo revocavit in dubium, *Cyn. in l. sci. mus, C. de jur. delib. Bald. in l. Denig. ff. de minor. Phanuc. de invent. par. 2. n. 24. Odd. de rest. in integ. q. 89. art. 7. Gratian. discept. c. 76.* Et eandem competere etiam majoribus ex clausula generali, si qua mihi justa causa &c. concedunt pariter communiori calculo Doctores, ut per *Maurit. de rest. in integ. cap. 130. Odd. d. q. 89. art. 7. num. 52. Balthas. Thomas in Decad. tract. 7. de invent. tit. 24. n. 2.* & latè probat, *Grat. discept. c. 656. n. 7.* reprobatis *Guid. Pap. dec. 473. n. 4. & Cald. in l. si curatorem, in verbis læsis, n. 24. ad fin. C. de rest. in integ. qui contrarium tenuerunt.*

195 Quia verò duo erant probanda per D. Franciscum Mariam, hoc est læsio, & justa causa; Læsiōe factis probatā vidimus ex confessione creditorū

P 2

20

- adversariorum in petitione per eos portecta, coram supremo Magistratu die 4. Janu. 1638. in qua narrarunt Petrum Andream, Patrem Domini Aetoris, multo ære alieno fuisse gravatum, excedente vires patrimonii sui, ita ut creditores coacti fuerint, ne totum perderent, concordare cum eo, & acquiescere promissioni solidorum decem pro qualibet libra, & paucis mensibus post concordiam d. Petrum Andream decessisse soluta modica summa concordatæ quantitatis. Hinc ergo erat in confesso decoctio dicti Petri Andreae, quæ non permittit dubitare de læsione filii in acceptanda simpliciter ejus hereditate, cum ad hunc effectum læsio consistat in gravi ære alieno, quo hereditas involvatur, *Franc. Marci. decis. 302. n. 2. Guid. Pap. decis. 142. Odd. d. qu. 89. n. 58. Menoch. conf. 109. 4. num. 30. Surd. conf. 95. n. 9. & seq. Gratian. discept. cap. 767. nu. 51. & 52. Barz. dec. 64. num. 51. Rot. Rom. div. decis. 197. n. 10.*
- 196 Iusta causa, sine qua Major frustra implorat restitutionis auxilium, l. 1. ff. ex quibus caus. Major. visa fuit nobis legitima ignorantia D. Francisci Mariae deducta ex negotii serie, quæ talis est.
- 197 Mortuo Anno 1614. D. Petto Andrea relicto huiusmodi filio infante, D. Isabella ejus mater, & tutrix, nolens eum teneri ultra vires ad paternam debitam, adivit ejus nomine hereditatem patris, & illius confecit Inventarium nullis servatis solemnitatibus Juris communis, cui in hoc per statutum derogatur. Sub fide hujus Inventarii vixit semper D. Franciscus Maria, etiam factus major, donec Anno 1638. à creditoribus paternis in Jus vocatus, & causa ad referendum commissâ, emanavit relatio, & decretum destructivum dicti Inventarii, & ob non servatas solemnitates in illius confectioe, & in motivo dictum fuit, non suffragari remissionem factam ex statuto, quia illud loqueretur de hærede Inventarii conficiente, & ad illum verba dirigeret, & ideo non posset habere locum in hærede pupillo, qui medio tutore adit, & facit Inventarium, non per se ipsum.
- 198 Quod quidem Decretum visum nobis est, declarare articulum Juris hæcenus nunquam declaratum, ad eod. dubium, ut ignorantia istius intellectus statuarii æquiparari possit ignorantia facti, ob perplexitatem, & sufficere debet ad obtinendum restitutionem, *Odd. de rest. q. 8. art. 8. n. 41. Buratt. decis. 899. n. 6. Rot. recent. par. 2. decis. 268. n. 3. & dec. 603. num. 14. & divers. par. 6. decis. 159. num. 9. & decis. 287. n. 14. & dec. 360. num. 11.*
- 199 Imò ad eod. non dubitavimus de difficultate articuli, ut potius dubitavimus de veritate supradicti intellectus, & res fuisset integra, & nobis demandata hæc provincia, fuisset sententia nostra in contrariam partem facile inclinatura. Licet enim statutum de hærede loquatur, satis dicitur fieri per pupillum hæredem, quod fit à tutore ejus personam representante, *arg. l. Tutorum 22. ff. de his quib. ut in lig. l. adversus 30. §. Tutoris, ff. de inoff. test. & §. si Tutor. inst. eod. tit.*
- 200 Et in terminis hoc Jure communi decisum habemus, à quo statuta quamvis correctoria recipiunt interpretationem, *Rolan. conf. 80. num. 27.*
- lib. 4. Honded. conf. 1. num. 33. lib. 1. Magon. decis. Liber. 22. Rot. divers. par. 5. dec. 178. num. 1. Nam & 201 Justinianus in l. ult. C. de iur. delib. concessit nominatim hæredi facultatem eximendi sese à periculis hereditariis, conficiendo Inventarium, & quidem per verba præcisa ibi, *Omni tamen modo Inventarium ab ipso conficiatur, ponderando nomen, ipso, quod est personalissimum, Barbof. dict. 56. num. 3. & 4. Gratian. c. 104. num. 13. Rot. divers. par. 5. dec. 36. n. 3.*
- 202 Et tamen communiter receptum est Inventarium posse per procuratorem specialem confici, *Salic. in d. l. ult. n. 12. Phanucc. de invent. p. 3. nu. 69.*
- 203 Bero. q. 64. n. 2. Et confectum à tutore nomine pupilli ei suffragari, *Par. conf. 25. num. 44. lib. 1.*
- 204 Borgni de tut. & cur. num. 67. Non videtur ergo diversimodè intelligendum statutum de eadem materia disponens, maxime quia admissio alio intellectu, sequeretur absurdum, quod pupillus miseratione dignus, & cui semper Jura favent, esset deterioris conditionis Majore, seu adulto.
- 205 Hæc tamen dicta sint obiter, & extra munus nostræ relationis, & quicquid sit de veritate, sufficit nobis D. Franciscum Mariam legitime potuisse ignorare dicti statuti intellectum, & meruisse restitutionem in integrum, postquam illum scivit.
- 206 Non obstat aliquis temporis lapsus, quia quadriennium, assignatum perendæ restitutioni in integrum, non currit, nisi à die scientiæ, *l. Supervacaneam, C. de temp. rest. in integ. Odd. q. 20. ar. 4. n. 37. & D. Franciscus Maria fuit semper in justis tenebris ignorantia, donec supradictum Decretum oculos eius adaperuit, à quo nec annus præterit.*
- 207 Non obstat etiam præsentia illius scientia multo ante, & deducta, eo quod pendente prima lite dixerit oretenus, se aliud Inventarium confecisse, hinc jussus fuerit à Magistratu exhibere dictum à se compositum Inventarium, licet nunquam exhibuerit, ex qua repetita confectioe videbatur inferri, ei innotuisse invaliditatem primi actus.
- Quia assertum secundum Inventarium nulli apparuit, & confessio allegata pariter nulli legitur, unde tamquam dubia non facit aliquem probationis gradum, *DD. in l. unica, C. de confess. Craver. conf. 147. n. 9. & 10. Crot. conf. 61. n. 14. Buratt. decis. 183. n. 19. Rot. recent. p. 1. dec. 444. n. 8.*
- 208 Præceptum Magistratus de d. Inventario exhibendo fundatur expresse in asserta confessione ab eo oretenus facta, quæ potuit fortan esse qualificata, & dum non apparet, non potest attendi, immò verba dicti præcepti optime possunt convenire Inventario materno, sunt enim ista. Deum hauer pro doto l' Inventario, che asserisce hauer lui fatto dell' heredità paterna nell' adirla con tal beneficio. Quod enim fecerat maternomine ipsius, potuit dici factum ab eo vulg. *l. 1. §. de test. ff. de vi, & vi arm. dum ergo hæc confessio non extat, & sub nube colligenda est, debet ad commodum consentis intelligi, Caputag. decis. 129. par. 1. Menoch. conf.*

- conf. 929, n. 27, Rot. rec. par. 2, dec. 633, n. 7, Adden. ad Buratt. dec. 443, n. 5.
- 210 Tandem non obstat, D. Franciscum Mariam alienasse quædam mobilia ex paternis substantiis descriptis in inventario Materno. & ideo re non integra cessare remedium restitutionis, Gratian. c. 767, n. 45, & 46.
- 211 Quia cum hoc fecerit citra dolum, vel fraudem, existimans futurum ex inventario antea facto, debuit etiam ab alienatione bona fide secuta excusari, & admitti ad novum inventarium, & reddita Creditoribus ratione alienatorum, ut decisum fuit in causa, super qua Grat. scripserat, ut idemmet testatur d. n. 46.
- 212 Et contraria per Gratianum adducta de re non integra, possent procedere, ubi Minor petita, seu obtemperata restitutione, teneretur Adversario aliqua præcisè relaxare, tunc enim adempta per alienationem relaxandi facultate, cessare debet restitutio, ne sequeretur in damnum Adversarii. At in casu nostro res alienatæ adhuc futura essent Domini Francisci Mariæ post inventarium, quod non facit + quo minus Hæres sit verè dominus, Rot. div. par. 5, decis. 304, n. 2 & in arbitrio illius est ex rebus, vel ex recum pretio Creditoribus satisfacere, unde ex secuta distractione non potest ad hunc effectum dici res non integra, nec aliquod sentiunt Creditores damnum, reddita eis ratione valoris, & pretii.
- Ex his ergo, &c.

SUMMARIUM CAP. X.

- 1 Qui non potest probare per scripturas, potest cogere Adversarium ad respondendum positionibus.
- 2 Positiones producantur excipiendo simpliciter, & etiam citata parte.
- 3 Productio positionum, qua sit excipiendo simpliciter, & ejus formula.
- 4 Productio positionum, qua sit parte citata, & ejus formula.
- 5 Curatio ad dicendum contra articulos, & ejus formula, & processus.
- 6 Positiones seu articuli, & earum formula.
- 7 Monitorium ad respondendum positionibus & ejus formula, & reproductio, & quid contra illud opponi possit.
- 8 Citatio ad respondendum positionibus, & earum formula, & processus.
- 9 Responsio, qua sit positionibus, scribitur in actis ab auctuario, & quomodo.
- 10 Partitum litis decisivum, quando fieri soleat.
- 11 Citatio ad videndum sibi fieri partitum litis decisivum, & ejus formula, & processus.
- 12 Partitum litis decisivum, & ejus formula.
- 13 Parte non jurante juxta formam partiti sibi facti, aut quid relevans non deducente, jurat qui partitum fecit, & quomodo.
- 14 Brevis dilatio ad jurandum super partito obtineri potest.
- 15 Protestatio ad obtinendam dilationem ad jurandum super partito, & ejus formula.
- 16 Positiones Parte petente sunt producenda medio juramento tactis, &c. & n. 21.

- 17 Juramentum credulitatis, aut calumnia, parte non petente, potest tacite omitti.
- 18 Petere positiones jurari veras, est valde utile, & quare, & n. 13.
- 19 Positiones medio juramento tactis, &c. producentes satisfatur in eis contenta, nec potest hanc judicialem confessionem revocare.
- 20 Parte non petente positiones jurari veras, & illis respondente, responsio valet.
- 21 Si pars non petit positiones jurari veras, & Judex illas pronunciat pro confessatis, valet pronuntiatio, & quare, & n. 16.
- 22 Ubi militat ratio, idem jus status debet.
- 23 Positiones jurari veras concerni particulare interesse, & ob id dictum Juramentum potest tacite omitti.
- 24 Positiones fateri, & illas pronunciar pro confessatis, paria sunt.
- 25 Paria sunt esse tale, & haberi pro tali.
- 26 Juramento Calumnia, aut Veritatis non prestito Processus est nullus.
- 27 Juramento Calumnia, aut veritatis tacite omisso Sententia est valida.
- 28 Mandatum Procure esse minus legitimum, & juramentum non esse in forma probanti, si non fuit oppositum, Sententia est valida.
- 29 Stante Statuto, quod Positiones dentur medio juramento, non potest hujusmodi Juramentum omitti etiam tacite, nisi Pars habeat de omissione notitiam, & tamen non opponat.
- 30 Positionibus respondendum est medio juramento tactis, &c.
- 31 Positionibus respondendum est per verbum credit vel non credit.
- 32 Responsio facta Positionibus per verbum credo, vel existimo prajudicat, ac facta per verbum veritatis.
- 33 Respondens Positionibus per verbum credo, si convincatur de mendacio, est perjurus.
- 34 Contra respondentem Positionibus convictum de mendacio, & sic perjurum, potest jurari in litem.
- 35 Perjurus in respondendo positionibus subiacet diversis penis, non tamen puniatur criminaliter.
- 36 Perjurus in respondendo Positionibus potest puniri criminaliter, quando ex propria confessione est de perjurio convictus.
- 37 Negans Positiones veras in facto alieno perjurus non efficitur, nisi certificatus persistat in negat, vel teneatur, vel presumatur illud scire.
- 38 Causa qualibet rationalis à perjurio excusat.
- 39 Semel respondens sufficienter Positionibus non tenetur iterum respondere, nisi positio contineat plura copulative, vel Judici aliud videatur.
- 40 Potest quis hodie credere unum, & cras aliud absque incurfu perjurii, in facto alieno, secus in facto proprio.
- 41 Positionibus respondendum singulariter singulis pure & simpliciter.
- 42 Responsio si mutua sit, restitui, admitti, de jure secus ex dispositione decisoria Statuti Urbis.
- 43 Positione in parte non vera existente, admittitur responsio, non credit, ut ponitur.
- 44 Positioni vera, sed injusta, potest responderi non credit ad effectum, ad quem ponitur, ex praxi.
- 45 Responsio non credit, ut ponitur, ad effectum, ad quem ponitur.